

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Навчально-науковий інститут економіки і управління
Кафедра економіки праці та менеджменту

«До захисту в ЕК»

«До захисту допущено»

Директор інституту

Завідувач кафедри

_____ Шеремет О.О.
(підпис) (прізвище та ініціали)

_____ Березянко Т.В.
(підпис) (прізвище та ініціали)

«__» _____ 2020 р.

«__» _____ 2020 р.

Дипломна робота

на здобуття освітнього ступеня магістра

з спеціальності _____ 073 «Менеджмент» освітньої програми «Менеджмент
організацій і адміністрування»

(шифр та назва напрямку підготовки (спеціальності))

на тему: «Шляхи підвищення ефективності діяльності підприємства»

Виконав(ла): студент(ка) 2 курсу, групи МН-2-2М

Шабаги В.А.
(прізвище та ініціали)

Керівник к. е. н., доцент Рибачук-Ярова Т. В.
(прізвище та ініціали)

_____
(підпис)

Рецензент _____
(прізвище та ініціали)

_____
(підпис)

Засвідчую, що в цій дипломній
роботі немає запозичень із праць
інших авторів без відповідних
посилань.

Студент _____
(підпис)

Київ – 2020 р.

АНОТАЦІЯ

У випускній роботі розглянуто і узагальнено існуючі теоретико-методичні засади шляхів підвищення ефективної діяльності підприємства. В роботі досліджено методи оцінювання ефективності діяльності підприємства, проаналізовано основні напрями підвищення ефективності діяльності ПрАТ «Білоцерківський консервний завод» різними методами. В роботі виокремлено сутність ефективності діяльності, розглянуто техніко - економічні показники ефективності підприємства.

На основі узагальнення результатів дослідження особливостей шляхів підвищення ефективності діяльності підприємства, розроблено пропозиції, щодо збільшення ефективної діяльності ПАТ «Білоцерківський консервний завод», запропоновано основні напрями підвищення ефективності, зокрема, обґрунтовано необхідність введення шокової заморозки та нового продукту, яке збільшить прибудкову діяльність підприємства, дає можливість більш раціонально приймати рішення по вкладенням власних коштів, а також визначено вплив запропонованого заходу на основні показники діяльності підприємства та порівнянні до і після запропонованого заходу.

Випускна робота викладена на 95 сторінках (без урахування додатків), містить 30 таблиці, 7 рисунки.

Ключові слова: ЕФЕКТИВНІСТЬ, ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ, ЕФЕКТ, ПІДПРИЄМСТВО, ТЕХНІКО – ЕКОНОМІЧНІ ПОКАЗНИКИ, ПОЛІПШЕННЯ, ШОКОВА ЗАМОРОЗКА.

ANNOTATION

In the final work the existing theoretical and methodological foundations of ways of increasing the effective activity of the enterprise are considered and summarized. The methods of estimation of efficiency of activity of the enterprise are investigated in the work, the basic directions of increase of efficiency of activity of PJSC "Belotserkovsky Cannery" by various methods are analyzed. In the work the essence of activity efficiency is singled out, the technical - economic indicators of enterprise efficiency are considered.

On the basis of generalization of results of research of features of ways of increase of efficiency of activity of the enterprise, the proposals on increase of effective activity of PJSC "Belotserkovsky Cannery" are developed, the basic directions of increase of efficiency are offered, in particular, the necessity of introduction of a shock freeze and a new product which will increase the profitable activity of the enterprise is given, gives opportunities for more rational decision-making on own funds investment, and the impact of the proposed measure on key performance indicators of the enterprise and comparisons before and after the proposed event.

Graduation work is presented on 95 pages (without appendices), contains 30 tables, 7 drawings.

Keywords: EFFICIENCY, WAYS OF INCREASING EFFICIENCY, EFFECT, ENTERPRISE, TECHNICAL - ECONOMIC INDICATORS, IMPROVEMENTS, SHOCK FROZEN.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО – МЕТОДИЧНІ ПОЛОЖЕННЯ ШЛЯХІВ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.	10
1.1. Економічна сутність шляхів підвищення ефективності діяльності підприємства.....	10
1.2. Впровадження шляхів підвищення ефективності діяльності на підприємствах.....	14
1.3. Методи впровадження підвищення ефективності на підприємстві.....	21
Висновки до розділу 1	30
РОЗДІЛ 2. НАУКОВО-ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ДІЯЛЬНОСТІ ПрАТ «БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ КОНСЕРВНИЙ ЗАВОД» ТА ЙОГО ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ.	32
2.1. Аналіз ринку плодоовочеконсервних виробів України.	32
2.2. Нормативно-правове забезпечення діяльності ПрАТ «Білоцерківський консервний завод».....	38
2.3. Загальна характеристика діяльності ПАТ «Білоцерківський консервний завод».....	44
2.4. Оцінка шляхів підвищення ефективності діяльності ПрАТ «Білоцерківський консервний завод».	55
Висновки до розділу 2	62
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ ПрАТ «БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ КОНСЕРВНИЙ ЗАВОД»	64
3.1. Напрями удосконалення підвищення ефективності діяльності підприємства ПрАТ «Білоцерківський консервний завод».	64
3.2. Обґрунтування впровадження шокової заморозки фруктів та овочів.	72
3.3. Управлінське забезпечення реалізації запропонованого заходу.....	85
Висновки до 3 розділу.	89
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	91
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	93
ДОДАТКИ.....	102

ВСТУП

Актуальність теми. На даний час на багатьох підприємствах спостерігається неефективне використання виробничого потенціалу, що свідчить про низьку ефективність виробництва практично у всіх галузях економіки України. У свою чергу це є результатом низького попиту на вироблену продукцію, тобто фактично продукція, що виробляється на підприємствах України є неконкурентоспроможною. Висока собівартість, низька якість – от причини відсутності попиту.

Таким чином, підвищення ефективності управління господарською діяльністю на підприємствах України – це одна з найважливіших задач як держави (створення сприятливих умов для ефективної діяльності підприємств), так і менеджерів самих підприємств (аналіз виробничої діяльності, розробка й упровадження заходів щодо підвищення ефективності виробництва). Суспільство ніколи не було байдужим до витрат на досягнення того чи іншого успіху.

В основі прогресу лежить підвищення ефективності управління господарською діяльністю. Тут розуміється економічна й соціальна результативність господарської діяльності. Запорука успіху діяльності будь-якого підприємства криється в постійному підвищенні ефективності виробництва, систематичному аналізі виробничої діяльності, розробці й упровадженні заходів, націлених на підвищенні ефективності виробництва. На сучасному етапі розвитку України, забезпечення стабільної роботи підприємств по випуску конкурентоздатної продукції, є завданням першорядної важливості для керуючих усіх рівнів.

Найважливішою якісною характеристикою господарювання на всіх рівнях є – ефективність виробництва. Зниження витрат виробництва, раціональне використання матеріальних ресурсів, досягнення більш високих економічних показників і, насамперед підвищення продуктивності праці й ефективності виробництва, і на цій базі зниження собівартості – найбільш

важливі й актуальні задачі працівників управління господарською діяльністю.

Для їхнього вирішення велике значення має удосконалювання управління з метою підвищення його ефективності, оволодіння методами ефективного керування виробництвом, а також розрахунки й порівняння показників ефективності виробництва підприємства. Необхідною умовою вирішення поставлених завдань є науковий пошук, аналіз, узагальнення практики й обґрунтування такої системи управління підприємством, що могла б забезпечити підвищення ефективності виробництва й насичення ринку високоякісними товарами, доступними для масового споживача. Виходячи з вищесказаного, тема, розглянута в роботі, є актуальною на сьогоднішній день, у період економічної кризи, спаду виробництва й реформування економіки нашої держави.

Вагомий внесок у розроблення даної проблем зробили українські та зарубіжні науковці: Башнянин Г.І., Лазур П.Ю., Медведєв В.С., Бобров В.Я., Гальчинський А.С., Єщенко П.С., Палкін Ю.І., Григорук А.А., Палюх М.С та ін.

Метою дипломного проекту є розробка ефективних пропозицій, спрямованих на підвищення ефективності виробництва підприємства ПрАТ «Білоцерківський консервний завод» за рахунок нової лінії обладнання та нового продукту.

Завданнями, які були розв'язані в процесі розгляданні даної теми дипломного проекту є:

- розглянути теоретичні поняття «ефект», «ефективність» та «шляхи підвищення ефективності підприємства»;
- визначити теоретичні основи підвищення ефективності на підприємстві;
- опрацювати основні методи підвищення ефективності на підприємстві ПрАТ «Білоцерківський консервний завод» ;
- проаналізувати ринок плодоовочеконсервних виробів України;

- надати загальну характеристику підприємству;
- оцінити шляхів підвищення ефективності діяльності ПрАТ «Білоцерківський консервний завод»;
- обґрунтувати доцільність реалізації обраного заходу для підвищення ефективності виробництва на підприємстві ПрАТ «Білоцерківський консервний завод» ;
- проаналізувати вплив запропонованого заходу на діяльність підприємства.

Об'єктом дослідження є процеси шляхів підвищення ефективності діяльності підприємства.

Предметом дослідження є сукупність теоретико-методичних та практичних підходів щодо шляхів підвищення ефективності діяльності підприємства.

Сферою застосування магістерської роботи виступає ПрАТ «Білоцерківський консервний завод».

Методами дослідження, що використовувались під час написання роботи є:

- системний аналіз (систематизація теоретичних даних);
- порівняння, що використовувалось в процесі аналізу діяльності підприємства за кілька останніх років;
- фінансовий та економічний аналізи (аналіз господарської діяльності підприємства за основними показниками діяльності за останні 2 роки);
- порівняльні методи, що за допомогою яких визначалась доцільність реалізації обраного заходу.

Теоретико-методичною основою магістерської роботи є закони, законодавчі акти, сучасні положення економічної теорії, наукові праці провідних вітчизняних і зарубіжних вчених економістів з проблем адаптації підприємства до змін зовнішнього середовища. Інформаційною базою дослідження є діючі законодавчі акти й нормативні документи, що регламентують адаптаційну діяльність підприємств, фінансова звітність,

прийнята за основу при аналізі фінансових результатів ПрАТ «Білоцерківський консервний завод», наукові публікації вітчизняних і закордонних фахівців з теми дослідження.

Інформаційною базою є закони, законодавчі акти, сучасні положення економічної теорії, наукові праці провідних вітчизняних і зарубіжних вчених економістів з проблем адаптації підприємства до змін зовнішнього середовища, фінансова звітність, прийнята за основу при аналізі фінансових результатів ПрАТ «Білоцерківський консервний завод», наукові публікації вітчизняних і закордонних фахівців з теми дослідження.

Науковою новизною магістерської роботи є розвиток та узагальнення теоретичних питань, щодо напрямків підвищення ефективності роботи підприємств.

Внеском данної магістерської роботи є впровадження нового заходу на підприємстві за для підвищення усіх показників підприємства ПрАТ «Білоцерківський консервний завод», також порівняння 2017 року та 2019 року, після вводу обраного заходу.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО – МЕТОДИЧНІ ПОЛОЖЕННЯ ШЛЯХІВ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.

1.1. Економічна сутність шляхів підвищення ефективності діяльності підприємства.

Економічна ефективність господарської діяльності підприємства вважається однією з найважливіших категорій економічної науки та ключовим елементом економічної практики. У ній вивчається сукупність загальних, стійких та значущих зв'язків та відносин стосовно результативності діяльності підприємства на ринку та, відповідно, витрат, понесених підприємством при його виробництві.

Ефективність як економічна категорія дозволяє якісно та кількісно оцінити економічні результати. Він займає одне з основних позицій у всіх процесах діяльності підприємства та його фазах: виробництві, розподілі, обміні та споживанні, виражаючись у діяльності будь-якої ланки на всіх рівнях, від окремої фірми до всієї галузі та економіки як ціле [1].

Зміст і розвиток поняття "ефективність" поступово змінюється і ускладнюється в процесі його розвитку. Він включає не тільки економічні параметри, що відображають економічні показники виробництва завдяки співвідношенню витрат і обсягу виробництва, але і різні взаємозв'язки із зовнішнім середовищем.

Під час виробництва відбувається свідоме та систематичне поєднання різних виробничих ресурсів (матеріальних, трудових, технічних, технологічних, організаційних) та створення нової продукції. Для економічного розвитку як окремих підприємств, так і економіки держави в цілому необхідно, щоб виробничий процес був ефективним, тобто відбувається при оптимальних витратах виробничих ресурсів, мінімальних витратах і максимальній рентабельності виробництва [2]. Поняття «ефективність» є ключовим в економіці, тому що при ухваленні

індивідуальні та соціальні рішення, йому приділяється особлива увага. Важлива роль категорії "ефективність" в економічній та організаційній науці та практиці вимагає більшої уваги з її тлумачення та розуміння.

Тільки при чіткому розумінні поняття «ефективність» воно може бути використане та застосоване при прийнятті управлінських рішень, для досягнення успіху в оперативній діяльності підприємства [3, с. 145]. Розвитку цього питання були присвячені праці низки вчених: Матлін, В. Батрасова, В.Я. Грипач, Д. Скотт Сінк, С. Ейлон, Б. Голд, Ю. Созан, П. Друкер, Д. Хейман, Л. Мельник, А. Карінцев, Р. Беннер, Н. В. Савенко, О. М. Савицький, С. Н. Немирович та інші, в якому вони досліджували різні підходи до визначення економічної сутності економічної ефективності підприємств та систематизували деякі з них [4, с. 83–86].

Ось чому існує багато спроб визначити категорію «економічність», і всі вони практично схожі (табл. 1.1).

Таблиця 1.1.

Визначення категорії «економічна ефективність»

Джерело	Трактування визначення
1	2
Великий економічний словник	Ефективність – здатність приносити ефект, здійснювати вплив. Економічна ефективність – результативність економічної діяльності, економічних програм і заходів, що характеризуються відношенням отриманого економічного ефекту, результату до витрат факторів, ресурсів, які обумовили отримання даного результату, досягнення найбільшого обсягу виробництва з використанням ресурсів певної вартості
П. Друкер	Ефективність – сукупність різних соціально-економічних процесів та явищ. Які пов'язані з досягненням результату та раціональним використанням ресурсів.
С. Ейлон, Б. Голд, Ю. Созан	Під ефективністю, як правило розуміють продуктивність, яка визначається відношенням випуску до витрат.
Д. Скотт Сінк	Ефективність (дієвість) – це ступінь досягнення системою поставлених перед нею цілей, ступінь завершення потрібної роботи
А.М. Матлін	Ефективність у самому загальному вигляді можна виразити як відношення результатів виробництва до ресурсів необхідних для їх досягнення
В. Батрасов	Ефективність виражає виробничі відносини, які формуються між людьми з приводу більш результативного господарювання на базу суспільної власності та планомірного використання ресурсів.

Закінчення таб. 1.1

1	2
Л. Мельник, А. Карінцева	Ефективність визначається відношенням результату (ефекту) до витрат, що забезпечують його отримання. Економічна ефективність – це вид ефективності, який характеризує результативність діяльності економічних систем (підприємств, територій, національної економіки). Основною особливістю таких систем є вартісний характер засобів (витрат) досягнення цілей (результатів), а в ряді випадків і самих цілей (а саме, отримання прибутку)
Андрійчук Р В.	Економічна ефективність - відношення між отримуваними результатами виробництва - продукцією і матеріальними послугами, з одного боку, і витратами праці та засобів виробництва - з іншого
Савенко Н. В.	Економічна ефективність - результат виробничої діяльності, що виражається у вигляді співвідношення між підсумками господарської діяльності та витратами ресурсів

Джерело [4]

Тому, виходячи з вищенаведених визначень, можна стверджувати, що ефективність - це відношення результату до витрат і є виразом, фактором, що характеризує міру рентабельності понесених витрат.

Проблема підвищення ефективності виробничої діяльності підприємства полягає у забезпеченні максимального результату для кожної одиниці витраченої праці, фінансових, матеріальних та інших ресурсів.

Тому головним критерієм ефективності виробництва є підвищення продуктивності соціальної роботи. Кількісне відображення цього критерію висвітлюється через систему економічних показників ефективності виробництва. Ця система містить певні групи показників (табл. 1.2) [2, с. 68–69].

Всі вони використовуються для визначення ефективності заходів, передбачених стратегією, для вдосконалення дизайну продукції, технології та організації виробництва.

Підвищення ефективності та якості підприємства в умовах ринкової економіки дозволяє збільшити прибуток, отже, збільшити ринкову вартість підприємства, що всебічно відображає не тільки наявність ресурсів на підприємстві, але й здатність управління ефективно використовувати їх у нестабільній ринковій ситуації.

Таблиця 1.2

Система показників оцінки економічної ефективності

Загальні показники	Часткові показники		
	Показники ефективності праці	Показники підвищення ефективності використання основних фондів, обігових коштів і капітальних вкладень	Показники підвищення ефективності використання матеріальних ресурсів
1. Зростання обсягу виробництва продукції у вартісному виразі	1. Темпи росту продуктивності праці	1. Фондовіддача – виробництво продукції на 1 грн. середньорічної вартості основних виробничих фондів	1. Матеріальні витрати на 1 грн. товарної продукції
2. Виробництво продукції на 1 грн. витрат 3. Відносна економія основних виробничих фондів, нормативних коштів, матеріальних витрат, фонду оплати праці 4. Собівартість 5. Рентабельність 6. Прибуток	2. Частка збільшення виробництва продукції за рахунок підвищення продуктивності праці 3. Економія чисельності працівників 4. Зниження трудомісткості виробів.	2. Виробництво продукції на 1 грн. середньорічної величини нормованих обігових коштів 3. Приріст обігових коштів відносно приросту товарної продукції 4. Відношення приросту прибутку до капітальних вкладень, які його зумовили 5. Питомі капітальні вкладення на одиницю нової виробничої потужності на 1 грн. приросту продукції 6. Термін відшкодування капітальних вкладень – відношення їх до суми приросту одержаного прибутку	2. Витрати важливих матеріальних ресурсів у натуральному виразі на 1 грн. товарної продукції 3. Відношення темпів приросту матеріальних витрат до темпів приросту товарної продукції.

Джерело: [2, с. 20 - 25]

До основних факторів, що позитивно впливають на виробничу діяльність, відносяться [4, с. 26]:

а) Звукове управління матеріалами. Проблема економії та скорочення споживання сировини, матеріалів та енергії повинна знаходитись під постійним контролем відповідних фахівців підприємств, що мають матеріаломістке та енергоємне виробництво. Проблему збереження ресурсів на таких підприємствах можна позитивно вирішити, запровадивши технологію низьких відходів та збільшення відходів корисної продукції або енергії на одиницю використаного матеріалу, використання дешевої та неякісної сировини, поліпшення якості матеріалів шляхом первинної обробки.

б) Технологія. Технологічні інновації, особливо сучасні форми автоматизації та інформаційні технології, значно впливають на рівень та динаміку ефективності виробництва. За принципом ланцюгової реакції вони викликають значні зміни в технічному рівні та продуктивності технологічного обладнання, методів та форм організації робочих процесів, навчання та кваліфікації персоналу тощо.

в) Використання обладнання. Цей фактор займає одне з провідних місць у програмі підвищення ефективності виробництва. Підвищенню ефективності експлуатаційного обладнання сприяє належній організації ремонту та технічного обслуговування, оптимальному терміну експлуатації, забезпеченню необхідної пропорційності в пропускній здатності технологічно пов'язаних груп (одиниць), чіткого планування завантаження в часі, збільшення варіабельності роботи тощо. .

г) Продуктивність праці. Основним джерелом та визначальним фактором підвищення ефективності виробничої діяльності підприємства є працівники: керівники, підприємці, спеціалісти, робітники. Продуктивність їх праці багато в чому визначається методами, технікою, особистістю, знаннями, ставленням до праці та вмінням виконувати певну роботу.

д) Відповідність продукту. Для досягнення високої продуктивності підприємства просто корисності товару недостатньо. Товари, що пропонуються для продажу компанією, повинні з'являтися на ринку у потрібному місці, у потрібний час та за розумною ціною. У зв'язку з цим компанія повинна переконатися, що між виробництвом та окремими етапами маркетингу немає організаційних та економічних бар'єрів.

1.2. Впровадження шляхів підвищення ефективності діяльності на підприємствах.

Ефективність - відносна величина, яка характеризує прибутковість будь-яких витрат. Ефективність технічних інновацій - це відношення ефекту від реалізації заходів до вартості їх.

Ефект - це результат будь-якої події, яка найчастіше виражається у певній кількості грошей (чистий обсяг виробництва чи прибуток підприємства, галузі, національний дохід).

Використовуючи наявні засоби виробництва, персонал виробляє комунальну продукцію або виробляє продукцію та побутові послуги. Це означає, що, з одного боку, є витрати на життя і працю, а з іншого - результати виробництва. Останні залежать від масштабу застосовуваних засобів виробництва, кадрового потенціалу та рівня їх використання.

Ефективність виробництва - це всебічне відображення кінцевих результатів використання засобів виробництва та праці протягом певного періоду часу.

Загальною ознакою ефективності (продуктивності праці) може бути потреба досягти мети виробничо-господарської діяльності підприємства з найменшими витратами на соціальну роботу чи час.

Зрештою, осмислене тлумачення ефективності (продуктивності) як економічної категорії визначається об'єктивно застосовним законом економії робочого часу, що є продуктивним речовиною багатства та мірою витрат, необхідних для його накопичення. Саме тому підвищення ефективності виробництва (продуктивність системи виробництва та обслуговування) можна вважати специфічною формою прояву цього закону.

Істотна характеристика ефективності виробництва (продуктивності системи) відображається в загальній методології її визначення, математично формалізована форма якої виглядає так:

У зарубіжних країнах розвинена ринкова економіка використовує інший термін для опису ефективності економіки - продуктивність системи виробництва та обслуговування, що означає ефективне використання ресурсів (робочої сили, капіталу, землі, матеріалів, енергії, інформації) у виробництво різних товарів та послуг. Таким чином, ефективність виробництва та продуктивність системи - це, по суті, синонімічні терміни, що характеризують однакові продуктивні процеси. Слід мати на увазі, що

загальна продуктивність системи є набагато ширшим поняттям, ніж продуктивність праці та прибутковість виробництва.

Продуктивність (продуктивність) = результати / ресурси (вартість)

Процес формування результатів та ефективність виробництва

(продуктивність системи) показаний на рис. 1

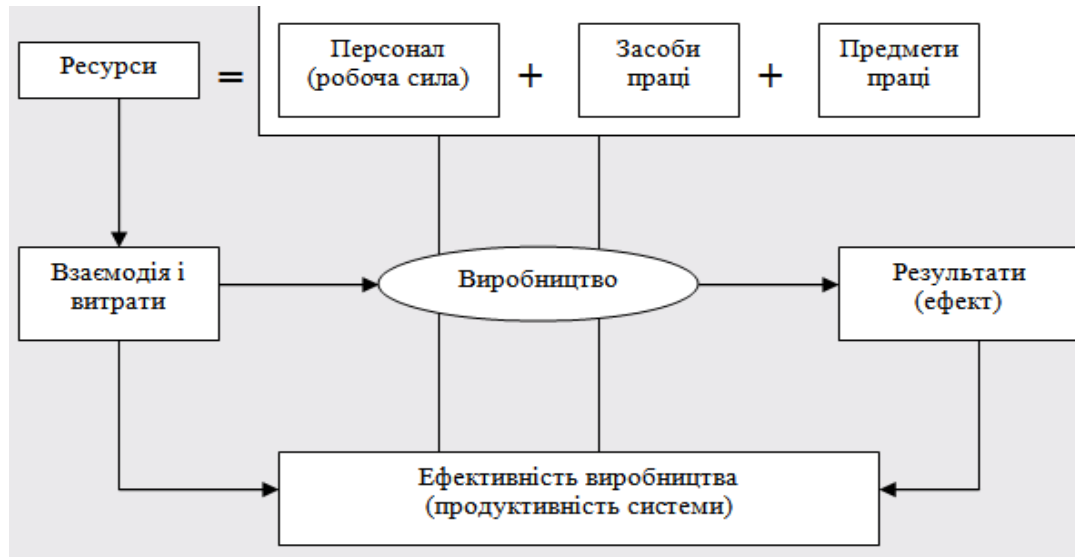

Рис. 1. Схема формування результатів і ефективності виробництва (продуктивності виробничо-економічної системи).

Джерело: [4]

Випуск виробництва як найважливішої складової при визначенні його ефективності не слід тлумачити однозначно. Це корисний кінцевий результат.

Можна виділити:

- кінцевий результат виробничого процесу;
- кінцевий економічний результат підприємства (об'єднання підприємств).

Перший відображає матеріалізований результат виробничого процесу, виміряний за обсягом виробництва в натуральній та ціннісній формі, другий включає не лише кількість виробленої продукції, а й покриває її споживчу вартість.

Кінцевим результатом процесу виробництва, виробничої та господарської діяльності підприємства в той чи інший проміжок часу є

виробництво, тобто новостворена вартість, а фінансовий результат комерційної діяльності - прибуток.

Види ефективності виробництва (продуктивність системи) мають поліморфізм визначення та застосування для аналітичних оцінок та управлінських рішень.

У зв'язку з цим важливо їх розрізняти індивідуально ознаки відповідних видів ефективності (продуктивності), кожен з яких має конкретне практичне значення (рис. 2).

Відповідні види ефективності виробництва відрізняються головним чином різноманітністю результатів (наслідків) економічної діяльності підприємства.

Перш за все, результат (ефект) виробництва економічний чи соціальний.

Економічний ефект відображає різні показники витрат, які характеризують проміжні та кінцеві результати виробництва на підприємстві.

До таких показників належать обсяг реалізованої або проданої продукції, сума отриманого прибутку, економія різних видів виробничих ресурсів або загальна економія від зменшення собівартості продукції тощо.

Соціальний ефект зводиться до тривалості робочого тижня, збільшення нових робочих місць та рівня зайнятості людей, поліпшення умов праці та побуту, стану навколишнього середовища, загальної безпеки життя тощо.

Соціальні наслідки виробництва можуть бути не тільки позитивними, але й негативними (наприклад, виникнення безробіття, зростання інфляції, погіршення екологічних показників).

Вони мають особливість того, що не всі вони піддаються кількісній оцінці.

У зв'язку з цим підприємства визначають, оцінюють та регулюють (наскільки це можливо) економічну та соціальну ефективність виробництва (ефективність системи).

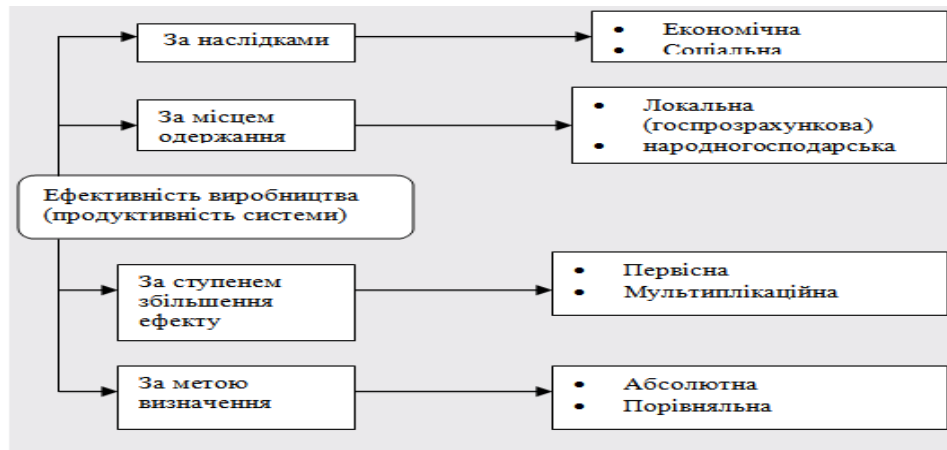

Рис. 2. Види ефективності виробництва (продуктивності системи) за окремими ознаками.

Джерело: [5]

Залежно від об'єкта, стосовно якого визначають ефективність його функціонування, розрізняють місцеві (самофінансування) та економічні наслідки. Локальний (самофінансуючий) ефект означає конкретний результат виробничо-економічної чи іншої діяльності даного підприємства, внаслідок чого він має певну вигоду. Якщо виробництво продукції на даному підприємстві вимагає додаткових витрат ресурсів, але його споживання (використання) на іншому підприємстві пов'язане з меншими операційними витратами або іншими позитивними наслідками діяльності, то це питання визначення економічного ефекту від країни, є загальним ефектом у сферах виробництва та споживання відповідних підприємств. продукція (послуги).

Внаслідок виробничо-господарської діяльності підприємства, введення вигідних певних технічних, організаційних чи економічних заходів, виникає початковий (разовий) ефект. Однак майже завжди початковий ефект може бути повторним і помножений на багатонаправлене і багаторазове використання таких заходів не тільки на даних, але і на інших підприємствах і сферах діяльності. Ось чому визначення та оцінка так званого мультиплікаційного ефекту, який має свої специфічні форми прояву (рис. 3), набуває значного практичного значення.

Дифузійний ефект може бути реалізований у тих випадках, коли певне економіко-управлінське рішення, інновація технічного, організаційного,

економічного чи соціального характеру поширюється на інші сфери, що спричиняє його множення (наприклад, до пошуку методу безперервної металургії безперервного лиття розпочато на підприємствах кольорової металургії).

Резонансний ефект виникає тоді, коли певна інновація в певній галузі стимулює та стимулює розвиток інших явищ у виробничій галузі (зокрема, отримання високоякісного синтетичного волокна призвело до виробництва нових видів тканин, що стимулювало появу нових типів одягу тощо).

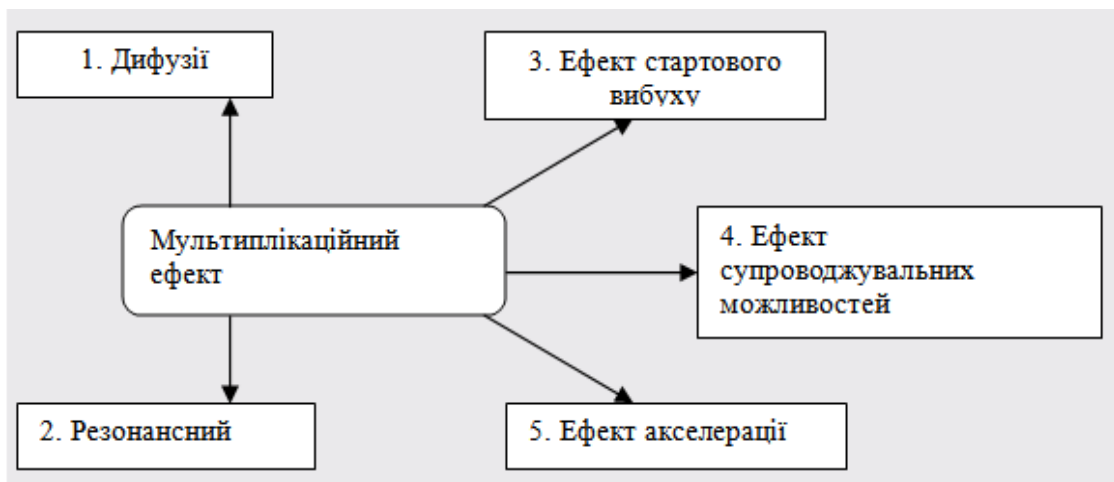

Рис. 3. Специфічні форми мультиплікаційного ефекту.

Джерело: [6]

Ефект пускового вибуху - це ланцюгова реакція в довгостроковій перспективі. Можливо за умови, що певний вибух запустить наступне збільшення лавинного ефекту в тій чи іншій галузі виробництва чи діяльності (яскравий приклад - застосування економіко-математичних методів та моделей в управлінні, виробництві, різних галузях науки).

У процесі створення будь-яких матеріальних цінностей виникають супутні можливості з деяким ефектом. Такі можливості проявляються у вигляді різних проміжних та побічних результатів, використання промислових та побутових відходів тощо. Зрештою, будь-яка діяльність також має прискорюючий ефект, що означає позитивний наслідок не лише конкретного результату, але й прискореної швидкості її поширення та застосування.

Межі між ізольованими формами ефекту мультиплікатора є досить умовними, рухомими та відносними. Діалектичний взаємозв'язок цих форм полягає в тому, що всі вони разом утворюють загальний інтегральний ефект від здійснення певного економічного рішення (впровадження нової техніки чи технології, прогресивних методів чи форм організації виробництва, нових форм господарювання тощо).

Розв'язуючи масштабну задачу з очевидними анімаційними характеристиками, очікуваний ефект повинен охоплювати всі його конкретні форми одночасно. Загальна величина цього ефекту залежить від трьох основних факторів: економічної ефективності впровадженого економічного заходу (сукупності заходів), масштабу та швидкості його поширення у всіх галузях чи сферах діяльності.

Необхідні для отримання конкретного результату (ефекту), всі витрати поділяються на поточні (щоденні) та разові.

Поточні (щоденні) витрати включають витрати на оплату праці різних категорій персоналу (робочої сили) та обсяг виробництва, який постійно використовується (вартість витраченої праці та сума амортизації), а також деякі інші витрати, що включаються до повної вартості виробництва (послуг).

Разові витрати - це аванси на відтворення основних товарів. У цьому випадку капітальні вкладення дають прибуток (ефект, результат) лише через деякий час, що дорівнює тривалості відтворювального циклу праці та враховується при визначенні їх ефективності.

Розрахунки ефективності витрат необхідні для прийняття певних економічних рішень.

По-перше, вони потрібні для оцінки рівня використання різних видів витрат і ресурсів, організаційних, технічних та соціально-економічних заходів, загальних показників виробничої та господарської діяльності підприємства за певний проміжок часу.

По-друге, з їх допомогою вони обґрунтовують та визначають найкращі (оптимальні) варіанти економічних рішень: використання нової техніки, технології та організації виробництва, збільшення виробничих потужностей, підвищення якості та оновлення асортименту продукції тощо.

У зв'язку з цим розрізняють абсолютний (загальний) та порівняльний ефект. Кожен з них може бути економічним, соціальним, локальним (госпрозрахунковим), національним економічним, примітивним, оживленим.

Абсолютний ефект характеризує загальну або конкретну (на одиницю вартості або ресурсів) величину, яку підприємство має від своєї діяльності протягом певного періоду часу.

Порівняльний ефект відображає ефекти порівняння можливих варіантів та вибору найкращого; її рівень відображає економічні та соціальні переваги обраного варіанту здійснення економічних рішень (напрямку бізнесу) порівняно з іншими можливими варіантами.

Абсолютні та порівняльні ефекти тісно взаємопов'язані, доповнюють один одного. Визначення найбільш економічно вигідного економічного варіанту завжди базується на порівнянні показників абсолютного ефекту, а аналітична оцінка останніх проводиться шляхом порівняння його планових, нормативних та фактично досягнутих показників, їх динаміки за певний період.

1.3. Методи впровадження підвищення ефективності на підприємстві.

Здатність ефективно керувати економічною ефективністю підприємства є високо конкурентною перевагою в сучасних умовах, оскільки економічна ефективність для підприємства відіграє важливу роль у процесі успіху. Тому основна мета власників та менеджерів компаній повинна базуватися та орієнтуватися на постійний моніторинг рівня економічної ефективності компанії та спрямована на її підвищення. Важливо також

своєчасно та точно визначити основні фактори, які впливають на ефективність діяльності підприємства, зробити висновки та спланувати наступний курс дій на основі отриманої інформації.

Оцінка економічної ефективності підприємства надає інформацію про рівень ефективності використання наявних ресурсів, ефективності та ефективності бізнес-процесів, ефективності виробництва продукції тощо. Слід зазначити, що власники бізнесу часто приймають рішення, які принципово впливають на їх довгострокову конкурентна позиція, ефективність та прибутковість.

Тому процес формування довгострокових стратегій, орієнтованих на показники економічної ефективності, та тактичні цілі, які є кроками для досягнення стратегічних цілей, є вирішальними.

Безперечно, що ефективність безпосередньо пов'язана з прибутком. Однак він має два прояви: позитивний у вигляді рентабельності та негативний у формі збитковості. На думку автора, основою такого прояву є результат господарської діяльності - позитивний (прибуток), нульовий (беззбитковість) та негативний (збиток) [27].

На сьогодні не існує єдиного загальноприйнятого показника рівня економічної ефективності підприємства, тому при обчисленні чисельника формули може бути валовий, балансовий, операційний, чистий прибуток, у знаменнику - середні показники загального капіталу (загальні активи), фіксовані капітал (довгострокові активи), оборотні кошти (оборотні активи).

Деякі автори пропонують виміряти ефективність підприємства з різних позицій відповідно до інтересів учасників економічного процесу, обміну ринку. Для цього основні показники рентабельності об'єднують у такі групи: показники рентабельності капіталу (активів), обсягу продажів, виробничих витрат.

Натомість Мочерний С.В. ототожнює ефективність діяльності підприємства з нормою прибутковості: відношенням річного прибутку до авансованого капіталу.

Так, на практиці для оцінки економічної ефективності підприємства використовується велика кількість показників, сукупність яких всебічно відображає ефективність операційної, інвестиційної та фінансової діяльності підприємства. Також результати тієї ж оцінки рівня економічної ефективності підприємства відображають загальну раціональність підприємства.

Як зазначалося раніше, ефективність - це відносна величина, яка представляє залежність між кінцевим ефектом та ресурсами, використаними для створення цього ефекту.

Таким чином, досягнення економічної ефективності є основною метою економічної та фінансової діяльності підприємства. Можна також сказати, що ефективність - це співвідношення між вхідними та вихідними даними підприємства (рис. 4).

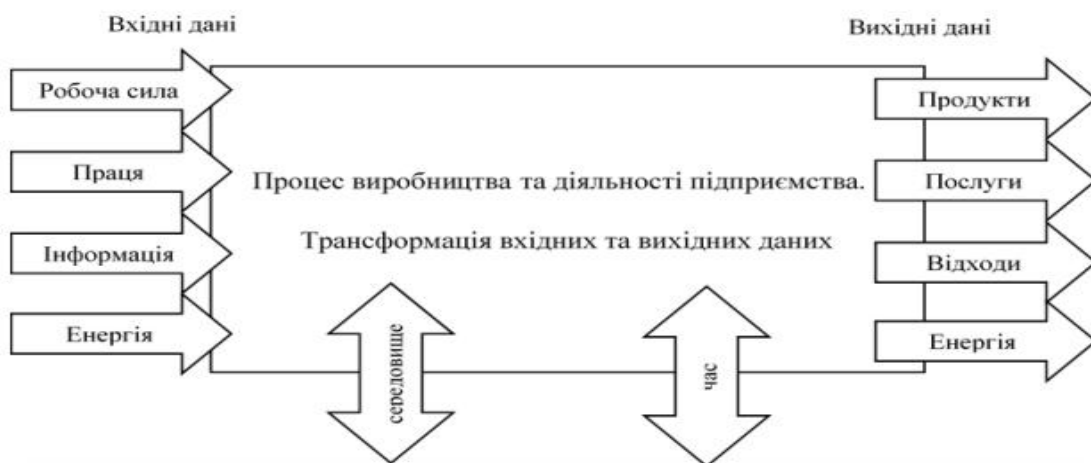

Рис. 4. Бізнес-процес трансформації вхідних та вихідних ресурсів при розрахунках ефективності діяльності підприємства

Джерело [29]

Як видно на рисунку 4, вхідні дані - це фактори виробництва, які використовуються або споживаються на підприємстві. Фактори виробництва, які безпосередньо беруть участь у виробництві, виражаються як сума капіталу, спожитого факторами виробництва. Вихідними елементами є вироби, виготовлені протягом певного періоду.

Він подається у вигляді кількісних показників, більшість з яких виражається у виробництві, що розглядається як природний вихід підприємства. Або він подається як цінність доходу, продажів, доданої вартості тощо. Тому шляхи підвищення ефективності діяльності підприємства формуються набором конкретних заходів, які повинні призвести до підвищення ефективності діяльності у зазначених сферах.

Таблиця 1.3

Показники ефективності діяльності підприємства

Назва	Визначення	Формула
Норма прибутковості	Відношення прибутку (П), одержаного за певний період, до суми середньої вартості основних фондів за той самий період (ОВФ) та середніх залишків оборотних засобів (ОЗ)	$N_{пр} = П / (ОВФ + ОЗ)$
Рентабельність продукції	Відношення прибутку (П), одержаного за певний період від реалізації продукції, до собівартості цієї продукції (С)	$R_{прод} = П / С$
Коефіцієнт ефективності застосовуваних ресурсів	Відношення чистої продукції в порівнянних цінах за рік (ЧП) до витрат ресурсів, що відображені чисельністю працівників (Чпр) середньою вартістю основних фондів (ОВФ) та середніми залишками оборотних засобів (ОЗ) за рік, скоригованими на коефіцієнт повних витрат праці (Кпвл)	$k_{ер} = ЧП / [Чпр + (ОВФ + ОЗ) * Кпвл]$

Джерело:[16]

Процес підвищення економічної ефективності підприємства повинен здійснюватися методом дедукції, тобто від окремих його складових до загального ефекту від підвищення його економічної ефективності.

Основними компонентами системи економічної ефективності господарської діяльності підприємства є соціальна складова, технологічна складова, ресурсна та фінансова складова. Тому стратегія підвищення рівня економічної ефективності діяльності підприємства повинна складатися з таких складових:

- 1) характеристика зовнішніх і внутрішніх загроз, які впливають на рівень економічної безпеки підприємства;
- 2) виявлення, вивчення та контроль факторів, що посилюють чи негативно впливають на стійкість та конкурентоспроможність підприємства,

його соціально-економічний статус у коротко- та середньостроковій перспективі (3-5 років), іноді у довгостроковій перспективі;

3) вивчення критеріїв та параметрів показників, що використовуються для оцінки економічної ефективності підприємства, несучи тягар задоволення інтересів власників та зацікавлених осіб у діяльності такого підприємства та задоволення вимог його економічної ефективності;

4) розробити на основі отриманих даних основні кроки економічної політики підприємства, включаючи механізми обліку, які впливають на стан економічної ефективності підприємства;

5) напрями діяльності підприємства щодо реалізації обраної стратегії. Напрями підвищення рівня економічної ефективності підприємства повинні реалізовуватися як відповідний механізм впливу.

Крім того, важливо зазначити, що розроблений механізм забезпечення економічної ефективності на підприємстві передбачає реалізацію заходів щодо його посилення та зосереджується на здійсненні відповідних заходів, представлених у таб. 1.4

Таблиця 1.4

Забезпечення економічної ефективності діяльності підприємства у відповідності до її функціональних складових

Складові економічної ефективності	Заходи зміцнення економічної ефективності діяльності підприємства
1	2
Технологічна	<ul style="list-style-type: none"> – створення нових організаційно-виробничих структур; – використання лізингу; – активна участь у міжнародних виставках та семінарах; – впровадження передового світового досвіду.
Ресурсна	<ul style="list-style-type: none"> – вдосконалення систем розрахунків; – підвищення продуктивності праці; – збільшення капіталовкладень у ресурсозбереження; – стимулювання «ресурсного» напрямку науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт; – застосування інноваційного підходу до використання наявних ресурсів.
Фінансова	<ul style="list-style-type: none"> – застосування принципу дотримання критичних строків кредитування; – створення інформаційного центру з дебіторської та кредиторської заборгованості; – створення в структурі інформаційного центру спеціальної групи працівників, яка б контролювала нарахування та сплату податків і зборів; – бути націленими на власні ресурси задля розвитку діяльності; – запровадити постійну систему амортизаційних відрахувань...
Соціальна	<ul style="list-style-type: none"> – наближення рівня оплати праці до рівня розвинутих країн; – залучення робітників до управлінських функцій; – підвищення кваліфікації працівників; – зацікавленість адміністрації підприємства в працевлаштуванні безробітних; – розвиток соціальної інфраструктури підприємства; – підвищення матеріальної відповідальності працівників за результати своєї праці.

Джерело [30]

Особливої уваги в таблиці 1.4 заслуговують на представлення заходів щодо підвищення економічної ефективності підприємства з точки зору функціональних компонентів, оскільки кожен з них вимагає здійснення різних заходів та заходів відповідно до змісту та існуючих проблем.

Окрім спеціального механізму підвищення ефективності ділової активності підприємства, заснованого на його окремих складових, варто звернути увагу на загальні заходи підвищення ефективності діяльності суб'єктів господарювання, які можна звести до трьох напрямків (рис. . 5).

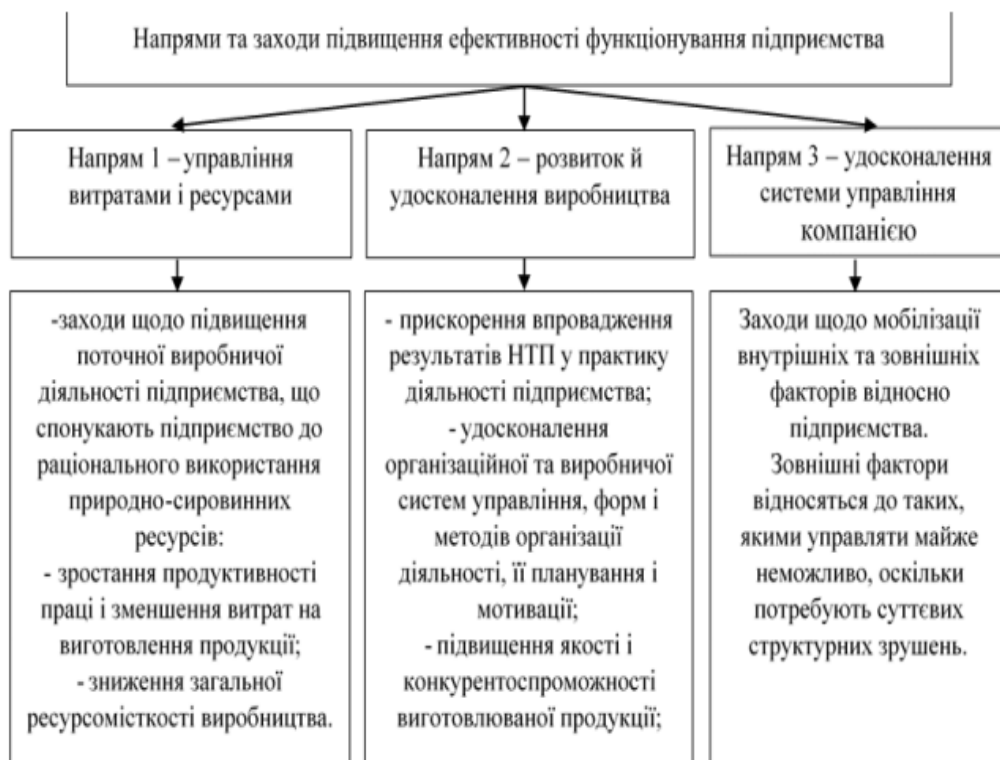

Рис. 5. Напрями підвищення ефективності господарської діяльності підприємства

Джерело [31]

Тобто всі заходи щодо підвищення ефективності діяльності підприємства, наведені на рис. 5, взаємозалежні. Однак найбільш значущими є фактори, що характеризують третій напрямок розвитку. Оскільки управлінські рішення, що враховують зовнішні та внутрішні чинники, що впливають та адаптують підприємство до цих вимог, є визначальними, а їх реалізація передбачає визначення місця підприємства в управлінні господарською діяльністю.

При цьому доцільно дотримуватися певних принципів у процесі впровадження механізму підвищення економічної ефективності підприємства, а саме

- забезпечити органічний зв'язок між критеріями та системою відповідних показників ефективності;
- контролювати та відображати ефективність використання всіх видів використовуваних ресурсів;
- вивчати інноваційні можливості, застосовувати показники ефективності до управління різними одиницями виробництва на підприємстві;
- забезпечити виконання стимулюючої функції в процесі використання наявних резервів, підвищення ефективності виробництва на основі провідних показників економічної ефективності організації.

Підвищення ефективності виробництва значною мірою пояснюється максимальним використанням основних фондів.

Основні засоби - це частина засобів виробництва, які діють у процесі виробництва протягом тривалого періоду, зберігаючи протягом усього періоду природну та матеріальну форму і переносять свою вартість на продукцію частинами як зношеність у вигляді зносу. .

Таблиця 1.5

Показники ефективності використання основних фондів

Назва	Визначення	Формула
Фондовіддача	Відношення вартості виготовленої продукції (за гуртовими цінами) за рік (ВП) до середньорічної вартості основних фондів (ОВФ)	$ФВ=ВП/ОВФ$
Фондомісткість	Обернений до фондовіддачі	$Фм=ОВФ/ВП=1/ФВ$
Рентабельність основних фондів	Відношення прибутку (П), одержаного за певний період, до середньої вартості основних фондів за той самий період (ОВФ)	$Рф=П/ОВФ$
Коефіцієнт інтенсивного використання обладнання	Відношення обсягу виготовленої продукції за певний період у натуральних або вартісних показниках (ВП) до виробничої потужності обладнання у відповідних показниках (Побл)	$Кінт=ВП/Побл$
Коефіцієнт змінності обладнання	Відношення кількості відпрацьованих верстато-змін (Кст зм) до кількості одиниць обладнання (п)	$Кзм=Кст зм/п$

Джерело: [3]

Оборотні кошти - це частина виробничих фондів підприємства, яка повністю споживається в кожному технологічному циклі виробництва і повністю переносить свою вартість на вартість цієї продукції. Реальною сутністю оборотних коштів є предмети праці та деякі засоби праці.

Таблиця 1.4

Показники ефективності використання оборотних фондів

Назва	Визначення	Формула
Коефіцієнт оборотності	Відношення вартості виготовленої продукції (за гуртовими цінами) за певний період (ВП) до середніх залишків оборотних фондів (ОЗ)	$K_{об} = ВП / ОЗ$
Коефіцієнт завантаження	Обернений до коефіцієнта оборотності	$K_{зав} = ОЗ / ВП = 1 / K_{об}$
Тривалість обороту	Відношення кількості днів у періоді (Д) до коефіцієнта оборотності за цей період (Коб)	$T_{об} = Д / K_{об}$
Рентабельність оборотних фондів	Відношення прибутку (П), одержаного за певний період, до середніх залишків оборотних фондів за той самий період (ОЗ)	$R_f = П / ОЗ$

Джерело: [4]

Важливо максимізувати наявну виробничу потужність, прагнути до повного завантаження обладнання, значно збільшити варіативність його експлуатації та відповідно до цього твердження збільшити обсяг виробництва з кожної одиниці обладнання, з кожного квадратного метра виробництва простір.

На думку автора, основними шляхами підвищення економічної ефективності підприємства є [32]:

- зниження трудомісткості та підвищення продуктивності праці;
- зменшення матеріального споживання продукції та раціональне використання природних ресурсів;
- активізація інвестиційної діяльності підприємств;
- зниження собівартості продукції.

Слід також зазначити, що науково-технічний прогрес є фактором, що сприяє розробці методів зниження трудомісткості виробничих та інших

процесів, а також підвищенню продуктивності праці. В умовах ринку, що розвивається, необхідні якісні зміни виробничих процесів, перехід до принципово нових технологій, мобілізація та перебудова всіх галузей економіки на основі останніх досягнень науки і техніки.

Також науково-технічний прогрес впливає на розробку шляхів зниження матеріального споживання продукції, що збільшує раціональне використання природних ресурсів у деяких галузях. Для розвитку всіх перерахованих вище факторів необхідні фінансові вливання, які можна здійснити шляхом активізації інвестиційної діяльності підприємств у розвиток новітніх технологій.

З огляду на ці показники, ми пропонуємо власну методологію оцінки ефективності роботи компанії. У більшості випадків, прагнучи підвищити ефективність роботи компанії, керівництво розраховує отримати певні фінансові результати. Але це не завжди відображає стратегію підприємства. Тому можна стверджувати, що ефективність може бути підвищена, якщо [29]:

- фінансовий результат буде вищим, ніж його конкуренти;
- організація виділяє достатньо ресурсів для здійснення виробничих чи управлінських змін;
- Темпи фінансового зростання будуть коротшими за короткий термін, ніж конкуренти.

Такий підхід постійно мотивує пошук нових рішень, підвищуючи конкурентоспроможність компанії. Основними інструментами підвищення ефективності діяльності підприємства можуть підвищити прибуток компанії та є:

- скорочення витрат, що може бути досягнуто за рахунок зменшення витрат або змінних витрат, оптимізації виробництва, скорочення персоналу або оплати праці;
- модернізація бізнес-процесів, що сприяє підвищенню продуктивності праці;

– зміни в організаційній системі, здатні впливати на структури управління, принципи обслуговування клієнтів, комунікації тощо;

– посилення маркетингових комунікацій, коли мета - максимізувати продажі товарів і послуг, змінити ставлення до організації, знайти нові можливості для компанії.

Тому можна дати наступне визначення поняття "економічна ефективність" - це співвідношення між результатами, отриманими від виробничої діяльності, та витратами ресурсів, залучених у цей виробничий бізнес-процес. Основна мета управління повинна бути зосереджена на підвищенні рівня економічної ефективності, яке може базуватися на зниженні складності та складності продукції, використанні інноваційних підходів до управління організацією, активізації інвестиційної діяльності тощо.

Висновки до розділу 1

У представленому розділі дипломної роботи були розглянуті та проаналізовані різні теоретичні та практичні підходи до визначення категорії "економічна ефективність" та розглянуто її різні типи. Представлено основні фактори впливу на економічну ефективність підприємства та розкрито їх суть. Наведено обґрунтування відмінностей таких понять, як "ефективність" та "ефективність". Запропоновано власне визначення поняття "ефективність".

Визначено, що "ефективність" - це відношення результату до витрат і є динамічною, складною організаційно-управлінською системою, що забезпечує максимальний рівень прибутку над наявними ресурсами підприємства. Запропонована модель організаційно-економічного механізму визначає роль та ключові елементи цієї системи, їх взаємозв'язок один з одним та вплив на ефективну діяльність підприємства. Також сформовано портфоліо ресурсів, що сприяє підвищенню ефективності роботи компанії. У першому розділі статті було представлено методику аналізу та оцінки

ключових показників діяльності компанії та визначено їх основні елементи. Була також розглянута модель рентабельності Дюпона. З більш альтернативними механізмами ефективності представлено концепцію економічної доданої вартості та оцінку коефіцієнта Тобіна та інші.

Відображено діловий процес перетворення вхідних та вихідних даних для розрахунку економічної ефективності та узагальнено компоненти його забезпечення. Розглянуто основні напрями та заходи підвищення ефективності функціонування підприємства в сучасних умовах та методологічні підходи до формування організаційно-економічного механізму, розглядаються сучасні методи забезпечення ефективності діяльності підприємства та наводяться приклади Наведено організаційно-економічні механізми управління підприємством.

РОЗДІЛ 2. НАУКОВО-ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ДІЯЛЬНОСТІ ПрАТ « БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ КОНСЕРВНИЙ ЗАВОД» ТА ЙОГО ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ.

2.1. Аналіз ринку плодоовочеконсервних виробів України.

Серед підприємств харчової промисловості України велике значення мають підприємства фруктових-овочевих консервів України. Україна вважається традиційним виробником плодоовочевої продукції.

Овочі та фрукти є важливою частиною раціону людини, оскільки вони є джерелом вітамінів, мінералів, харчових волокон тощо. На сьогодні, за статистикою станом на 2017 рік, ринок фруктових-овочевих консервів в Україні містить 78% вітчизняних компаній, найбільшими країнами-імпортерами є Франція, Німеччина, Китай, Польща [15].

Станом на кінець 2017 року станом на кінець 2017 року обсяг реалізованої продукції для переробки та консервування фруктів та овочів становив 13142,5 млн грн. без ПДВ та акцизного збору [16].

Згідно з випуском України на малюнках 2016 року, протягом 2012-2016 рр. Виробництво деяких видів фруктових-овочевих консервних виробів мало тенденцію до зменшення (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Динаміка виробництва окремих видів плодоовочевої консервної продукції в Україні за 2012-2016 рр. , тис.т

Продукція	2012 рік	2013 рік	2014 рік	2015 рік	2016 рік	Абсолютне відхилення 2016/2012 рр
1	2	3	4	5	6	7
Соки фруктові та овочеві	382	452	463	440	243	-139
Суміші соків фруктових та овочевих	330	309	286	246	203	-127

Закінчення таб. 2.1

Овочі консервовані натуральні, тис.т	154	125	118	144	143	-11
Джеми, желе фруктові, пюре та пасти фруктові чи горіхові	59,4	65,1	66,5	59,1	51,0	-8,4
Усього	925,4	951,1	933,5	889,1	640	-285,4

Джерело: складено автором за [3]

Як ми бачимо з таблиці, за 5 років виробництво фруктово-овочевої продукції швидко падає.

Таке зниження має низку об'єктивних причин: зменшення споживання продукції через падіння доходів; часткова втрата експортних ринків; зменшення чисельності населення; високий рівень зносу виробничих приміщень; недостатня економічна ефективність виробництва тощо.

Розглянемо частку виробництва консервованих фруктів та овочів окремо за регіонами за 2017 рік (табл. 2.2).

Таблиця 2.2

Розподіл виробництва плодоовочевої консервної продукції між областями України за 2016/2017 р, тис. грн.

Регіони	Вироблено за 2016 р, т	Вироблено за 2017 р, т	Відносне відхилення 2017/2016, %
Вінницька	3458	2852	- 23,3
Київська	1563	2316	+ 35,8
Одеська	2589	1256	- 35,3
Полтавська	89	89	Відсутні дані
Рівненська	152	694	+ 86,6
Черкаська	5263	6289	+ 9,0

Закінчення таб. 2.2

Чернігівська	1322	1322	Відсутні дані
Усього	14818	14818	Відсутні дані

Джерело: [2]

Як бачимо, найбільша частка виробництва припадає на Черкаську, Вінницьку, Київську та Одеську області.

Переробні заводи Центру та Заходу виробляють в основному консервовані фрукти, а Південний округ спеціалізується на виробництві овочів, включаючи помідори.

Враховуючи, що клімат та умови для переробки та консервування овочів та фруктів є більш підходящими для регіонів Полтавської, Чернігівської та Одеської, Київської та Вінницької областей вдається зайняти позиції через значне накопичення переробних консервів на їх території.

Взагалі ринок консервів ще не можна назвати насиченим та сформованим.

Про це свідчать постійні зміни в середовищі українських виробників. Зростання виробництва консервів в Україні призвело до зростання попиту на сировину в країні.

Конкуренція призвела до зникнення з ринку дрібних консервних та консервних підприємств.

Вони не змогли реалізувати свою продукцію через торгові мережі із значними відкладеннями, щоб розробити досконалу маркетингову політику.

Споживання фруктів та овочів населенням України залежить від багатьох факторів: співвідношення міського та сільського населення, освіта, стать, вік, чисельність сім'ї, конкретні види овочів, їх споживання тощо.

Розглянемо фактичне споживання фруктів та овочів продукції українцями щодо певних споживчих норм (табл. 2.3).

Таблиця 2.3

**Раціональні норми та фактичне споживання населенням України
плодоовочевих продуктів за 2013-2017 рр.**

Показник	Норми споживання		Фактичне споживання									
	раціональна	мінімальна	2013		2014		2015		2016		2017	
			Спожито, (на особу, кг на рік)	Коефіцієнт достатності	Спожито, (на особу, кг на рік)	Коефіцієнт достатності	Спожито, (на особу, кг на рік)	Коефіцієнт достатності	Спожито, (на особу, кг на рік)	Коефіцієнт достатності	Спожито, (на особу, кг на рік)	Коефіцієнт достатності
Овочі та баштанні	161	105	163	+101,24	163	+101,24	163	+101,24	161	100	164	+10,86
Плоди, ягоди та виноград	84	68	53	-37	56	-33,4	52	-38,1	51	-39,3	50	-40,5

Джерело: складено автором за [41], [42]

За статистикою (табл. 2.3), протягом багатьох років споживання овочів та баштан населенням України є достатнім і відповідає раціональним нормам споживання.

Не кажучи вже про споживання фруктів і ягід, споживання яких не відповідає навіть мінімальним нормам споживання.

Недостатнє споживання фруктів та овочів пояснюється сезонністю та переважно низькою ємністю свіжих фруктів та овочів, недосконалим збиранням врожаю, післязбиральною обробкою, зберіганням та логістикою.

Основними виробниками консервів в Україні є наступні підприємства [4]:

- 1) компанія "Чумак", яка займається консервацією овочів, виробництвом соків та інших видів плодоовочевої консервної промисловості;
- 2) Група компаній Veres, яка спеціалізується на консервуванні овочів за спеціальною технологією - консервування в домашніх умовах;

3) ПАТ «Одеська асоціація виробництв консервів (торгова марка «Госпадарочка») - виробляє овочеві та фруктові консерви, соки, картопляне пюре, кетчуп, халву та рибні консерви;

4) ПрАТ «Ніжинський консервний завод», яке виробляє консерви, соуси, соки, соління;

5) ПАТ Вінницький консервний завод - виробляє ікру, варення, джеми, джем, консервовані овочі, рибні консерви, м'ясо, томатні соуси та кетчуп;

6) компанія «Сандора» - виробляє різноманітні соки з фруктів і ягід;

7) ПАТ «Одеський консервний завод для дитячого харчування», що входить до складу великого сокового холдингу «Вітмарк - Україна». Його соки в білій упаковці займають понад 14% українського ринку соків.

Але, за великим рахунком, жоден із цих виробників не є лідером у всіх групах продуктів збереження фруктів і овочів, тому порівнювати «гігантів» між собою (а іноді і меншими фірмами) некоректно.

Чумак - лідер з консервованих помідорів, Верес - гриб, Ніжинський консервний завод - огірок, а Волинь-Холдинг - великий виробник кетчупу. Білоцерківський, Кам'янець-Подільський, Бродовський, Бережанський, Богуславський консервні комбінати спеціалізуються на виробництві консервованого зеленого гороху [5].

Що стосується імпортої продукції плодоовочевої промисловості, то такий консервний завод, як Бондюель, займає провідне місце на ринку України.

Зелений горошок, помідори, огірки, гриби та кукурудза є найбільш затребуваними у виробництві консервованих овочів.

Проаналізуємо виробничі потужності та частку ринку основних консервних заводів, що ведуть у виробництві консервованих овочів, в таблиці 2.4

**Основні конкурентні показники виробників плодоовочевої
консервації за 2017 рік, тис. грн**

Назва компанії	Сумарна потужність заводів, муб ¹ на рік	Частка ринку овочевих консервів, %	S ² 2017, індекс Херфіндаля-Хіршмана
Група компаній «Верес» (ТМ «Верес», «Шість соток», «Грибочки з бочки», «Котигорошко»)	72	18,0	324
Bonduelle (ТМ «Bonduelle»)	70	16,9	285,61
ПрАТ «Чумак» (ТМ «Чумак», «Дарина»)	63	10,0	100
ПрАТ «Ніжинський консервний завод» (ТМ «Ніжин»)	42	7,6	57,76
ПАТ «Вінницький консервний завод» (ТМ «VinCon»)	35	5,1	26,01
ПАТ Виробниче об'єднання «Одеський консервний завод» (ТМ «Господарочка»)	35	4,7	22,09
ПрАТ «Білоцерківський консервний завод» (ТМ «Премія», «Аго», «Villa»)	25	4,0	16

Джерело: складено автором за [6], [7]

¹ – Мільйон умовних банок. Умовна банка дорівнює 400 г або 0,4л

Як бачимо, виробнича потужність на різних підприємствах суттєво відрізняється, це обумовлено відмінністю технологічного забезпечення різних підприємств. З даних таблиці видно, що трійця компаній-лідерів є «Верес», «Bonduelle» та ПрАТ «Чумак» займає передові позиції на ринку овочевої консервації.

Для визначення стану конкуренції на ринку розрахуємо коефіцієнти ринкової концентрації та коефіцієнт Херфіндаля-Хіршмана:

$$CR(3) = 18,0 + 16,9 + 10,0 = 44,9\%$$

$$CR(5) = 18,0 + 16,9 + 10,0 + 7,6 + 5,1 = 57,6\%$$

При аналізі ринкової концентрації для трьох підприємств-лідерів маємо результат $CR 3 \leq 45\%$, що говорить про низький рівень концентрації товарного ринку та сформовану досконалу конкуренцію. Але беручи до уваги те, що коефіцієнт майже переходить до граничних 45%, можна зробити висновок, що на ринку очікується перехід до монополістичної конкуренції.

Для більш точної оцінки розрахуємо коефіцієнт Херфіндаля-Хіршмана:

$$HHI = 324 + 285,61 + 100 + 57,76 + 26,01 + 22,09 + 16 = 831,47$$

З отриманих прорахунків бачимо, що $HHI < 1000$, що також говорить про досконалу конкуренцію.

Тому ринок консервації овочів характеризується низьким ступенем концентрації і може бути охарактеризований як нормальний для конкуренції.

Щодо присутності на овочевому ринку ПрАТ «Білоцерківський консервний комбінат», то можна сказати, що компанії вдається зберегти свої позиції на ринку, хоча і досить низькі - 4% частки ринку. Це пов'язано з тим, що завод має значно менші виробничі потужності, ніж його конкуренти, і працює під торговими марками (ТМ «Преміум», «Аро», «Білла»), які є найдешевшими на ринку і не викликають довіри у за рахунок їх ціни.

В цілому, покращити ситуацію на досліджуваному підприємстві можна, оновивши або замінивши обладнання для збільшення виробничих потужностей, створивши власну ТМ або об'єднавшись з іншою рекламною кампанією, орієнтованою на споживача, впровадивши інноваційні технології.

2.2. Нормативно-правове забезпечення діяльності ПрАТ «Білоцерківський консервний завод».

Юридична підтримка є важливою передумовою функціонування будь-якого підприємства. Кожна дія, кожна зміна, кожна реорганізація на підприємстві потребує підтвердження. І саме через постанови ви можете підтвердити свої зміни та нести відповідальність за свої дії.

Тому юридичний супровід підприємства - це сукупність законів, указів, декретів та інших видів документів, які регулюють усю діяльність підприємства в усіх його проявах: від створення до ліквідації.

Існує велика кількість нормативних документів, тому їх слід класифікувати за конкретними ознаками, такими як їх юридична сила [4, стаття 12]:

- 1) Конституція України;
- 2) Закони України;
- 3) постанови та інші акти, прийняті Верховною Радою України;
- 4) Укази та розпорядження Президента України;
- 5) Постанови та розпорядження Кабінету Міністрів України;
- 6) Положення міністерств та інших центральних органів виконавчої влади - розпорядження;
- 7) Правові акти державних адміністрацій;
- 8) нормативно-правові акти органів місцевого самоврядування;
- 9) Місцеві правила.

Підприємство ПрАТ «Білоцерківський консервний завод» використо - вує та дотримується нормативно-правових актів, які представлені в таблиці 2.5

Таблиця 2.5

Нормативно-правові акти, що регулюють діяльність суб'єкта господарювання

Назва нормативно-правового акту	Дата прийняття	Номер/Стаття	Що регулює в діяльності бази практики
1	2	3	4
Конституція України	28.06.1996 р.	Розділ II Ст. 42	Кожен має право на підприємницьку діяльність, яка не заборонена законом
Господарський Кодекс	16.01.2003 р.		Установлює загальні принципи господарювання і регулює господарські відносини, що виникають у процесі організації та здійснення господарської діяльності між суб'єктами господарювання, а також між цими суб'єктами та іншими учасниками відносин у сфері господарювання.

Продовження таб. 2.5

Кодекс законів про працю	10.12. 1971 р.	№ 322/VIII	Регулює трудові відносини всіх працівників, сприяючи зростанню продуктивності праці, поліпшенню якості роботи, підвищенню ефективності суспільного виробництва і піднесенню на цій основі матеріального і культурного рівня життя трудящих, зміцненню трудової дисципліни і поступовому перетворенню праці на благо суспільства в першу життєву потребу кожної працездатної людини.
Податковий кодекс України	02.12. 2010 р.		Регулює питання оподаткування юридичних і фізичних осіб, у т. ч. підприємців, а також визначає повноваження органів Державної фіскальної служби України щодо прийняття звітності від суб'єктів підприємницької діяльності, проведення перевірок діяльності тощо.
Закон України «Про акціонерні товариства»	17.09. 2008 р.	№ 514/VI	Визначає порядок створення, діяльності, припинення, виділу акціонерних товариств, їх правовий статус, права та обов'язки акціонерів.
Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»	16.07. 1999 р.	№ 996/XIV	Визначає правові засади регулювання, організації, ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності в Україні.
Закон України «Про захист від недобросовісної конкуренції»	07.06. 1996 р.	№ 236/96 - ВР	Визначає правові засади захисту суб'єктів господарювання і споживачів від недобросовісної конкуренції.
Закон України «Про ліцензування видів господарської діяльності»	02.03. 2015 р.	№ 222/VIII	Регулює суспільні відносини у сфері ліцензування видів господарської діяльності, визначає виключний перелік видів господарської діяльності, що підлягають ліцензуванню, встановлює уніфікований порядок їх ліцензування, нагляд і контроль у сфері ліцензування, відповідальність за порушення законодавства у сфері ліцензування видів господарської діяльності.

Продовження таб. 2.5

Закон України «Про зовнішньо-економічну діяльність»	16.04. 1991 р.	№ 959/ХІІ	Регулює всі види зовнішньоекономічної діяльності в Україні, включаючи зовнішню торгівлю, економічне, науково-технічне співробітництво, спеціалізацію та кооперацію в галузі виробництва, науки і техніки, економічні зв'язки в галузі будівництва, транспорту, експедиторських, страхових, розрахункових, кредитних та інших банківських операцій, надання різноманітних послуг.
Указ Президента України «Про запровадження дозвільної системи у сфері підприємницької діяльності»	20.05. 1999 р.	№ 539/99	Подолання правових, адміністративних та організаційних перешкод, що стримують розвиток підприємництва.
Указ Президента України «Про заходи щодо забезпечення підтримки та дальшого розвитку підприємницької діяльності»	15.07. 2000 р.	№ 906/2000	Ефективне використання можливостей підприємництва для розвитку національної економіки, прискорення економічних реформ, вирішення соціальних проблем та забезпечення реалізації конституційного права громадян на підприємницьку діяльність.
Постанова КМУ «Про перелік відомостей, що не становлять комерційної таємниці»	09.08. 1993 р.	№ 611	Підприємства зобов'язані подавати відомості органам державної виконавчої влади, контролюючим і правоохоронним органам, іншим юридичним особам відповідно до чинного законодавства, за їх вимогою.
МСБО 8 «Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки»	01.01. 2012 р.		Визначення критеріїв до обрання та змінювання облікових політик разом з обліковим підходом та розкриттям інформації про зміни в облікових політиках, зміни в облікових оцінках та виправлення помилок.

Закінчення таб. 2.5

Положення «Про розкриття інформації емітентами цінних паперів»	03.12. 2013 р.	№ 2826	Регулює склад, порядок і строки розкриття на фондовому ринку регулярної (квартальної, річної), особливої інформації, строки (терміни) та перелік оприлюднення публічними акціонерними товариствами інформації, що підлягає оприлюдненню відповідно до вимог законодавства, на власному веб-сайті, опублікування відомостей про створення акціонерного товариства однією особою або про придбання однією особою усіх акцій товариства.
МСБО 1 «Подання фінансових звітів»	01.01 2012 р.		Визначає основи подання фінансової звітності загального призначення для забезпечення їхньої зіставності з фінансовою звітністю суб'єкта господарювання за попередні періоди, а також з фінансовою звітністю інших суб'єктів господарювання.

Джерело: складено автором за [29]

У своїй діяльності компанія не лише використовує загальнодержавні закони та нормативні акти на державному рівні, але й розробляє власні внутрішні нормативні документи.

Перелік внутрішнього розпорядку ПрАТ «Білоцерківський консервний завод» наведено в таблиці 2.6.

Таблиця 2.6

Внутрішні організаційні документи суб'єкта господарювання

Назва документу	Дата прийняття	Номер	Що регулює в діяльності бази практики
Статут ПрАТ «Білоцерківський консервний завод»	26. 04. 2016 р.	№ 32	Визначає форму власності підприємства, сферу його діяльності, спосіб управління та контролю, порядок утворення майна підприємства й розподілу прибутку, порядок реорганізації підприємства та інші положення, які регламентують діяльність юридичної особи.
Положення «Про Наглядову раду ПрАТ «Білоцерківський консервний завод»	22.04. 2011 р.	№ 26	Визначає статус, компетенцію та зміст роботи Наглядової ради ПрАТ «Білоцерківський консервний завод», процедуру обрання та відкликання членів Наглядової ради та обсяг їх відповідальності.

Закінчення таб. 2.6

Положення «Про Ревізійну комісію ПрАТ «Білоцерківський консервний завод»	22.04. 2011 р.	№ 26	Визначає правовий статус, склад, строк повноважень, порядок формування та організацію роботи Ревізійної комісії Товариства..
Положення «Про Загальні збори акціонерів ПрАТ «Білоцерківський консервний завод»	22.04. 2011 р.	№ 26	Визначає підготовки, скликання, проведення та прийняття рішень Загальними зборами акціонерів
Правила внутрішнього трудового розпорядку			Забезпечення чіткої організації праці, належних безпечних умов праці, підвищення її продуктивності та ефективності, раціонального використання робочого часу, зміцнення трудової дисципліни
Штатний розпис			Закріплює перелік посад і професій; чисельність штатних одиниць; розмір посадових окладів, надбавок; місячний фонд заробітної плати.
Положення про структурні підрозділи			Встановлює порядок створення структурного підрозділу, його завдання, функції, права і обов'язки його співробітників, організацію роботи і взаємовідносини з іншими структурними підрозділами.
Посадові інструкції			Визначають завдання, функції, обов'язки, права і відповідальність.
Положення про оплату праці			Забезпеченні гнучкості системи оплати праці й матеріального стимулювання.

Джерело: складено автором за [31]

Тому регуляторне забезпечення має важливе значення для діяльності підприємства, оскільки воно регулює всю роботу підприємства та його специфіку. Кожна дія може мати ряд документів, які підтверджують її чинність та ефективність. Також наявність документів свідчить про законодавчу діяльність підприємства.

Кожне підприємство має низку внутрішніх правових документів, які забезпечують функціонування його діяльності. Вони підлаштовуються під специфіку свого бізнесу.

ПрАТ «Білоцерківський консервний завод» використовує та дотримується ряду законів, постанов та декретів у своїй діяльності. Компанія

також має внутрішні нормативні документи, які були відредаговані відповідно до їх специфіки. Наявність нормативних документів забезпечить підприємству стабільність та впорядкованість у його діяльності.

2.3. Загальна характеристика діяльності ПрАТ «Білоцерківський консервний завод».

Заснування компанії припадає на 1858 рік, коли пивоварню побудував пан Браницький. Пиво цієї фабрики користувалося великим попитом як у Київській губернії, так і за кордоном. У 1863 році пивоварню змусили закрити через збитковість. Через 11 років була спроба відновити виробництво, було заварено понад 87 000 банок пива, але після Жовтневої революції 1917 року пивоварня знову припинила свою діяльність. Завод в народі був відомий як пивоварня, але насправді це був момент, коли огірки, помідори та капуста солили на прохання інших підприємств, окремих господарств та на продаж. У 1920 році завод став державним підприємством. З 1923 року почалося виробництво солоду та оцту, пізніше почалося засолення огірків і помідорів. На заводі є нові цехи: сіль, солод, кулінарний, механічний, куперний. З 1928 р. Колишне пивоварне починає діяти як підприємство, якому присвоєно нову назву «Укрглавплодовоч».

До Великої Вітчизняної війни компанія виробила понад 1 мільйон рублів. Після війни підприємство було відновлено і вже в 1949 р. Було проведено капітальний ремонт заводу, здано два автоклави та соковижималка КТС-30, відкрито цех консервів та овочів, в якому переважно компоти з фруктів та маринований перець були вироблені. З цього часу завод перестає бути сезонним підприємством і переходить на цілорічну перервну роботу на ремонтні роботи. У 1950 році завод почав виробляти овочеві консерви. У 1958 році розпочалося будівництво томатного цеху. З 1959 року Білоцерківський плодоовочевий завод переходить у цілорічну експлуатацію. У 1960 році було придбано нове обладнання та оновлено наявне обладнання.

У 1961 році консервний цех був реконструйований. У 1964 році був побудований новий консервний цех. У 1965 році завод встановив обладнання для виробництва консервованого зеленого гороху, яке набуло великої популярності у споживачів. У 1967 році була введена в експлуатацію лінія з виробництва соків.

У 1994 році, після економічних реформ та приватизації держави, підприємство було реорганізоване у Відкрите акціонерне товариство «Білоцерківський комбінат». Кріат Анатолій Федорович обраний виконавчим директором.

У 1995 році машини були замінені на лінію Green Pea. У 1996 році було встановлено дві пакувальні машини, що дозволило зменшити їх вартість упаковки та бойових продуктів під час транспортування покращила зовнішній вигляд товару. У 2000–2001 роках було встановлено ще три ущільнювальні машини та модернізовано транспортний цех. У 2001 році було зареєстровано торговельну марку "Ящик" ("Кошик радості традиційної якості"). Цей бренд продає весь асортимент продукції. У 2001 році компанія освоїла виробництво нових видів консервів: асортименти «Золота осінь» та «Кавунові консерви» за домашніми рецептами.

З 2012 року підприємство називається Приватним акціонерним товариством «Білоцерківський консервний завод». ПрАТ «Білоцерківський консервний завод» - це цілий майновий комплекс із завершеним технологічним циклом виробництва фруктів та овочів та м'ясних консервів. Форма управління - акціонерна. Форма власності - приватна. Власниками акцій є фізичні та юридичні особи. 91,9% акцій належать працівникам компанії. 14092 акції (3,8529%) належать ТП "Сорокинський торговий дім", Луганська область, Краснодон. Компанія Aspect-Trust має 15594 акції (4,2635%) у Чернігові.

Виробничі площі підприємства розташовані у північно-східній частині міста Біла Церква на вулиці Петра Запорожець, 63 в районі індивідуальної

житлової забудови. Розмір земельної ділянки - 7,63 га, забезпечений виробничо-складськими приміщеннями загальною площею 9998.

Підприємство діє на принципах повного самофінансування та самофінансування, воно має право від свого імені укласти угоди, набувати майнові та особисті немайнові права, нести зобов'язання, бути позивачем та відповідачем в судах.

ПрАТ «Білоцерківський консервний завод» є незалежним суб'єктом господарювання, має самостійний баланс, власні основні та оборотні активи, розрахункові та інші рахунки в банках, включаючи валюту, круглі печатки, марки. Організаційна структура - це сукупність виробничих підрозділів та впорядкованих потоків ресурсів у виробничій системі, а також органів управління та їх взаємопов'язаність, які забезпечують досягнення стратегічних цілей підприємства. Виробничі площі підприємства розташовані у північно-східній частині міста Біла Церква на вулиці Петра Запорожець, 63 в районі індивідуальної житлової забудови. Розмір земельної ділянки - 7,63 га, забезпечений виробничо-складськими приміщеннями загальною площею 9998 м².

Завод має лінійно-функціональну організаційну структуру, характерну для таких підприємств (рис. 6).

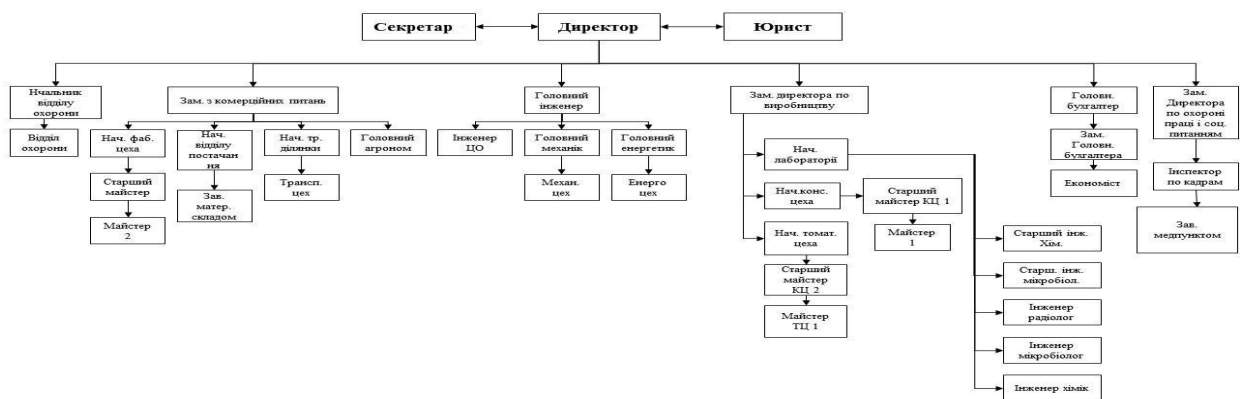

Рис. 6. Організаційна структура ПрАТ «Білоцерківський консервний завод»

Джерело: Складено за матеріалами ПрАТ «Білоцерківський консервний завод»

Як видно з малюнка, на чолі організаційної структури стоїть директор (Анатолій Федорович Крять), юрист та секретар, які безпосередньо підпорядковані начальнику управління охорони, деп. з комерційних питань, головний інженер, деп. Директор з виробництва, головний бухгалтер та заступник. директора з питань охорони праці та соціальних питань та їх підрозділи.

Особлива роль методів управління на ПрАТ «Білоцерківський консервний комбінат» полягає у створенні умов для чіткої організації процесу управління, використання сучасної технології та прогресивної технології організації праці та виробництва, для забезпечення їх максимальної ефективності у досягненні мети .

Формування цілеспрямованого впливу підприємства на трудові колективи та їх окремих членів безпосередньо пов'язане з мотивацією, тобто використанням факторів, що визначають поведінку людини в колективі у виробничому процесі.

ПрАТ «Білоцерківський консервний завод» використовує демократичний стиль управління.

У структурі виробництва основне місце займають три виробничі цехи:

1. Консерви - виробляються натуральні, обідні, м'ясні консерви, маринади та соки та компоти.

2. Магазин томатів - виробляються консервовані закуски, джеми, варення, томатна паста.

3. Фабричний цех - вся продукція склеюється етикетками, пакується переважно в термоусадочну плівку і зберігається для продажу.

А також обслуговування:

1. Механічний цех.

2. Майстерня автотранспорту.

3. Енергетичний бар - заводська котельня.

4. Виробнича лабораторія.

Компанія також має власний житловий фонд (непромислова група), який складається з багатоквартирного будинку та двох соціальних закладів, до яких входять дитячий комбінат (зараз проводиться капітальний ремонт) та медичний центр.

У період масової переробки сільськогосподарської сировини (червень-вересень) компанія працює в 3 зміни, цілодобово. В осінньо-зимовий період (жовтень-квітень) у 2 зміни. У травні триває капітальний ремонт та підготовка до нового сезону, тому консерви не випускають.

Білоцерківський консервний завод - одне з провідних підприємств переробки сільськогосподарської сировини в Київській області. На сьогоднішній день асортимент продукції компанії становить 87 консервованих виробів, які успішно продаються не лише в Україні, а й у Німеччині, США, Ізраїлі, Канаді, Греції, країнах Балтії, Вірменії, Азербайджані та Росії.

Виробнича потужність компанії становить 25 мільйонів умовних банок на рік і спеціалізується на промисловій переробці овочів, фруктів та м'яса.

Види продукції ПрАТ «Білоцерківський консервний завод» наведені в табл. 2.7

Таблиця 2.7

Асортимент продукції ПАТ «Білоцерківський консервний завод»

<i>№</i>	<i>Види консервів</i>
1	2
1	Салати овочеві
2	Овочі фаршировані в томатному соусі
3	Овочі різані в томатному соусі
4	Горошок зелений консервований
5	Горошок суповий
6	Маринади овочеві
7	Томати консервовані
8	Огірки консервовані

Закінчення таб. 2.7

9	Перець маринований цілий
10	Соуси томатні
11	Перші обідні страви
12	Солянки. Овочі з м'ясом
13	Соки плодови і ягідні натуральні
14	Компоти із плодів і ягід
15	Джем плодово-ягідний
16	Плоди і ягоди протерті або дроблені з цукром
17	Варення
18	Повидло
19	Ікра із кабачків «Літня»
20	Аджика з хроном
21	Яловичина тушкована
22	Свинина тушкована
23	Паштет м'ясний
24	Каша з м'ясом
25	Гриби мариновані і відварені
26	Сік березовий з цукром
27	Кавуни консервовані
28	Огірки консервовані столові
29	Огірки солоні
30	Оливки консервовані
31	Напівфабрикати овочеві для промислового використання
32	Квасоля у томатному соусі
33	Консерви овочеві і натуральні, в тому числі зелений горошок
34	Фруктові соки
35	Повидла, джеми, варення
36	Маринади
37	М'ясні і м'ясо-рослинні консерви

Джерело: складено автором на основі даних підприємства

Білоцерківський консервний комбінат є основним постачальником консервів на цільовий ринок, є орієнтиром для конкурентів з точки зору ціноутворення, якості та технології виробництва, глибини та ширини

асортименту, упаковки та упаковки (переважно система транспортування контейнерів). Продукція підприємства для цього ринку є певною мірою прикладом - орієнтиром щодо якості, смаку, зовнішнього вигляду та дизайну.

У 2016 році вироблено 2124 тонн консервів на 35236,3 тис. Р., А саме:

- горошок зелений 626 тонн при 9982 тис. р., що на 28,3%;
- помідори консервовані в кавказьких 279 тонн на 3412 тис. грн., 9,7%;
- білоцерковний салат 143 тонни на 2903 тис. р., 8,2%;
- 242 тонни кабачкової ікри на 3546 тис. Руб., 10,1%.

Компанія вдосконалює технологію, виробництво, продукцію, просування продукції та систему маркетингу і, звичайно, систему управління якістю (СМЯ). Продукція сертифікована, а компанія керує системами управління якістю відповідно до вимог державного стандарту.

Техніко-економічні показники використовуються для планування та аналізу організації виробництва та праці, рівня технології, якості виробництва, використання основних та оборотних активів, трудових ресурсів. Оцінка основних показників ефективності роботи ПАТ «Білоцерківський консервний завод» наведена в таблиці 2.8.

Таблиця 2.8

**Основні техніко-економічні показники діяльності ПАТ
«Білоцерківський консервний завод» за 2016-2017 рр.**

Показники	Роки		Відхилення	
	2016 рік	2017 рік	Абсолютне, +/- 2017/ 2016 роки	Відносне, % 2017/ 2016 роки
1	2	3	4	5
Чистий дохід від реаліз. продукції, тис. грн.	31082	37940	+6858	1,22
Собівартість реаліз. прод., тис. грн.	25015	30737	+5722	1,23
Валовий прибуток, тис.грн	6067	7203	+1136	1,19
Матеріальні витрати, тис. грн.	25328	29193	+3865	1,15
Витрати на оплату праці, тис. грн.	4365	5765	+1400	1,32
Адміністративні витрати, тис. грн.	1976	2215	+239	1,12

Закінчення таб.2.8

Витрати на збут, тис. грн.	27	440	+413	16,30
Інші операційні витрати, тис. грн.	1417	2175	+758	1,53
Чистий прибуток, тис. грн.	2612	2559	-53	0,98
Чисельність працюючих, чол.	165	154	-11	0,93
Середня заробітна плата, грн.	3850,1	3969,3	+119,2	1,03
Продуктивність праці, тис. грн./чол.	188,37	246,36	+57,99	1,31
Фондовіддача, грн.	22,36	25,58	3,22	1,14
Витрати на 1 грн продукції	0,87	0,88	+1	+1,1
Фондомісткість, грн.	0,045	0,039	-0,006	0,87
Фондоозброєність, грн./чол.	8,42	9,63	+1,21	1,14
Матеріаломісткість продукції, %	81,48	76,94	-4,54	0,94
Коефіцієнт зносу	0,83	0,82	-0,01	0,99
Коефіцієнт придатності чого	0,17	0,18	0,01	1,06

Джерело: складено автором на основі фінансової звітності підприємства

З розрахованих показників ми можемо виділити наступні тенденції змін: підприємство збільшує обсяг продажів і, як результат, збільшує чистий дохід від продажу; в той же час зростають витрати на виготовлення цієї продукції та прямі витрати. Результатом збільшення показників є зменшення чистого прибутку на 53 тис. Грн, тому витрати на реалізацію продукції у 2017 році перевищили дохід від реалізації цієї продукції.

Ми також спостерігаємо зменшення кількості працівників у 2017 році на 11 осіб, але показник продуктивності праці, як правило, збільшувався на 31%. Це свідчить про те, що у 2017 році на одного працівника припадало 246,36 тис. Грн реалізованої продукції, що на 31% більше, ніж у попередньому році, враховуючи, що кількість працівників у 2016 році була більшою і становила 165 осіб.

Рентабельність інвестицій також мала позитивні результати станом на 2017 рік. Таким чином, протягом звітної періоду вироблено продукції на 25,58 грн. за кожен використану гривню з основних фондів. Цей показник

був на 14% більший порівняно з попереднім роком, що свідчить про ефективне використання основних фондів компанії.

Очевидно, що вартість основних фондів, яка показує індекс інтенсивності капіталу, зменшилася на 13%. Так, станом на 2017 рік на виробництво однієї гривні було використано 0,039 грн основних виробничих фондів.

Результат збору акцій, який показує, скільки основних фондів на одного працівника, також збільшився на 14%, через скорочення на 11 осіб та збільшення вартості основних фондів.

Показник споживання матеріалів у 2017 році, як правило, зменшувався і показав, що за звітний рік на 100% виготовленої продукції припадало 76,94% витрат, що на 4,5% менше порівняно з попереднім роком. Скорочення витрат матеріалів є позитивним наслідком, але воно все ще занадто велике.

За коефіцієнтами зношеності та придатності робимо висновок про досить високий рівень зносу основних фондів підприємства. Потрібна амортизація або заміна старого обладнання.

Отже, підсумовуючи результати техніко-економічних показників ПрАТ «Білоцерківський консервний завод», можна зробити висновок, що, хоча підприємство має позитивні зміни в основному виробничому процесі, як видно з показників продуктивності праці, аналіз фіксованих активів тощо, але повна собівартість виробництва продукції все ж вища, ніж дохід від продажу цієї продукції і, як наслідок, станом на 2017 рік чистий прибуток зменшився на 53 тис. грн.

Для оцінки ефективності роботи ПрАТ «Білоцерківський консервний комбінат» необхідно розрахувати та проаналізувати результати таких показників:

Показники ліквідності та платоспроможності, з яких: коефіцієнт абсолютного (грошового); швидкий коефіцієнт ліквідності; коефіцієнт покриття

Фінансовий стан підприємства прийнято оцінювати з точки зору короткострокової (ліквідності та платоспроможності) та довгострокової (фінансової стабільності).

Ліквідність суб'єкта господарювання - це його здатність швидко продавати активи та збирати гроші для сплати своїх зобов'язань.

Ліквідність підприємства характеризується співвідношенням його високоліквідних активів (грошових коштів та їх еквівалентів, товарних цінних паперів, дебіторської заборгованості) та короткострокової заборгованості.

Доцільно зробити оцінку фінансової стійкості підприємства на основі набору показників платоспроможності.

Платоспроможність - здатність підприємства оплачувати свої зовнішні зобов'язання.

Платоспроможність характеризується достатньою кількістю оборотних активів підприємства для виконання своїх зобов'язань протягом року. Іншими словами, це здатність суб'єкта господарювання виконувати свої короткострокові та довгострокові зобов'язання за рахунок власних активів. Заходи платоспроможності вимірюють рівень фінансового ризику підприємства, тобто його ймовірність банкрутства. У загальному випадку підприємство вважається платоспроможним, якщо його сукупні активи перевищують його загальні зобов'язання. Розрахунок показників ліквідності і платоспроможності наведено в табл. 2.9

Таблиця 2.9

**Показники ліквідності та платоспроможності ПрАТ
«Білоцерківський консервний завод» за 2016-2017 рр.**

Показник	Роки		Відхилення	
	2016	2017	Абсолютне (+/-)	Відносне, %
Коефіцієнт загальної ліквідності (покриття)	1,12	1,21	0,09	1,08

Закінчення таб. 2.9

Коефіцієнт абсолютної ліквідності (платоспроможності)	0,01	0,02	0,01	2,00
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,24	0,25	0,01	1,04

Джерело: складено автором на основі фінансової звітності підприємства

Коефіцієнт загальної ліквідності (покриття) характеризує здатність підприємства задовольняти свої короткострокові зобов'язання з найбільш легко реалізованою частиною активів - оборотними активами. Показник показує, скільки у компанії є оборотних гривень на кожен гривню поточних зобов'язань. Значення цього коефіцієнта має бути від 1,5 до 2,5, але не менше 1. Як ми бачимо, наші показники майже відповідають заданому рівню. Так, порівняно з 2016 роком ми спостерігаємо тенденцію до підвищення цього показника до відмінного рівня. Це вказує на достатню кількість вільних ресурсів, що генеруються за рахунок власних ресурсів.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності (коефіцієнт платоспроможності) - це відношення найбільш ліквідної частини активів та поточних (короткострокових) зобов'язань. Найбільш ліквідна частина активів - це готівка та їх еквіваленти. Показник показує частку поточних зобов'язань компанії, які можна негайно погасити. Нормативне значення - від 0,1 до 0,2. Ми зауважуємо, що станом на 2016 та 2017 рр. Розраховані коефіцієнти не відповідають нормі, що свідчить про те, що компанія не зможе вчасно погасити свої борги, якщо термін платежу скоро настане.

Коефіцієнт швидкості аналогічний поточному співвідношенню, оскільки він показує рівень платоспроможності підприємства. Однак коефіцієнт швидкої ліквідності є більш консервативним та точним, оскільки він виключає менше ліквідних оборотних активів. Оптимальне значення показника залежить від сфери діяльності та характеристик фірми. [10]

Швидкість показника знаходиться в межах від 0,5-1 і вище. Ця величина вказує на те, що компанія має достатньо ліквідних оборотних коштів, щоб своєчасно погасити свої зобов'язання. Видно, що отримані

метрики не відповідають нормам. Це означає, що ПАТ «Білоцерківський консервний завод» має невеликі проблеми з платоспроможністю і на шляху їх вирішення, як видно із збільшення в 2017 році.

2.4. Оцінка шляхів підвищення ефективності діяльності ПрАТ «Білоцерківський консервний завод».

Резерви підвищення економічної ефективності виробництва означають невикористані можливості збільшення випуску продукції на одиницю сукупних витрат за рахунок більш раціонального використання всіх видів ресурсів підприємства.

Основні фактори підвищення ефективності виробництва - це підвищення його технічного рівня, вдосконалення управління, організації виробництва і праці, зміна обсягу та структури виробництва, поліпшення якості природних ресурсів та ін.

Серед основних шляхів підвищення ефективності діяльності підприємства можна виділити два напрямки вдосконалення вищезазначених показників - організаційний, технологічний та ресурсний.

В рамках організаційного спрямування шукаються можливості підвищення ефективності тих процесів, які відбуваються на підприємстві. Перш за все, увага приділяється ефективності управління.

Важливою складовою ефективності діяльності підприємства, а отже, значним резервом його підвищення є організація виробничого процесу. У конкретних обставинах підприємству слід проаналізувати всі аспекти, що визначають ефективність організації праці - від рівня робочого місця окремого працівника чи спеціаліста до рівня підприємства в цілому. Для виробничих підприємств, враховуючи, звичайно, специфіку їх діяльності, слід особливу увагу приділити можливості використання більш ефективних видів виробництва (масового, масштабного).

В рамках технологічного напрямку вирішення проблеми технологічного відставання є особливо важливим для українських підприємств. Більше того, ця проблема є складною і містить щонайменше дві складові: матеріальну та нематеріальну. Перше - це вдосконалення технічної бази, а друге - організаційно-правові проблеми. На думку багатьох економістів, подолання технічної та технологічної відсталості вимагає не просто переходу до сучасних технологій, а впровадження комплексу відносин під назвою корпоративна культура. Таку культуру, звичайно, слід запозичити у найдосконаліших компаній, що мають багаторічний досвід ринкового середовища.

Ресурсна область відображає найважливішу потребу в аналізі ефективності використання наявної матеріальної бази виробництва та живої праці. При цьому слід враховувати рівень завантаженості обладнання в часі, структуру собівартості продукції за співвідношенням частинок амортизації, матеріальних витрат, витрат на оплату праці. Ці показники слід враховувати в динаміці і, якщо можливо, порівнювати з показниками наших найближчих конкурентів. Для оборотних фондів найважливішим показником є швидкість їх обороту, тому необхідно проаналізувати фактори його збільшення, включаючи наступні:

- зменшення обсягу незавершеної роботи;
- вдосконалення системи матеріально-технічного забезпечення з метою оптимізації виробничих запасів;
- прискорення продажу готової продукції (активізація маркетингової діяльності);
- зменшення дебіторської заборгованості.

Крім того, слід звернути увагу на інші сфери раціоналізації використання матеріальних ресурсів: проаналізувати основні причини втрат та нецільового використання ресурсів; забезпечити розумне нормування витрат на матеріали; організувати використання вторинних ресурсів; створити систему стимулювання економії сировини, енергії та матеріалів та

відпрацювати її ефективність; підкреслюють використання сучасних високотехнологічних матеріалів.

Що стосується аналізу ефективності використання трудового потенціалу підприємства, то тут слід зосередитись на таких аспектах: внутрішньогодинна втрата робочого часу; втрата робочого часу в результаті плінності кадрів; рівень використання засобів механізації, автоматизації праці та комп'ютерної техніки; аналіз системи стимулювання працівників; визначення професійної та кваліфікаційної структури працівників.

Показники рентабельності характеризують відносну прибутковість підприємства з різних позицій і групуються відповідно до інтересів учасників економічного процесу. Можливі порівняння прибутку з факторами, що впливають на нього, утворюють набір показників рентабельності. [10]

Вони більш повно, ніж прибуток, характеризують кінцеві результати управління, оскільки показують співвідношення ефекту з наявними або використаними ресурсами. Розрахунок показників рентабельності представлено в табл. 2.10

Таблиця 2.10

Показники рентабельності ПрАТ «Білоцерківський консервний завод» за 2016-2017 рр.,%

Показник	Роки		Відхилення абсолютне (+/-)
	2016	2017	
Рентабельність власного капіталу	65,3	39,00	-26,3
Рентабельність виробництва	8,4	6,7	-1,7
Рентабельність активів	112	126	+14
Рентабельність продукції	17	13	-4

Джерело: складено автором на основі фінансової звітності підприємства

Рентабельність власного капіталу - це показник того, наскільки добре використовується власний капітал, тобто скільки прибутку було отримано за

кожну гривню залучених коштів. Розрахунок співвідношення за різні періоди допомагає зрозуміти зміни в рентабельності. У 2017 році рентабельність власного капіталу зменшилась через зменшення чистого доходу та збільшення власного капіталу, що є негативним явищем. Так, у 2016 році ПАТ «Білоцерківський консервний завод» отримувало 65,3 копійки від кожного залученого капіталу гривні, а у 2017 році цей показник падає, і вже з одного гривневого заводу він отримав 39,0 коп.

Рентабельність діяльності вказує на ефективність господарської діяльності. З аналізованих років ми бачимо, що за звітний період відбулося зниження показника до 6,7%, що означає зниження ефективності господарської діяльності.

Рентабельність активів (пасивів) показує ефективність активів компанії для отримання прибутку. Чим вищий показник, тим ефективнішим є весь процес управління, оскільки рентабельність активів формується під впливом всієї діяльності компанії. З отриманих даних ми отримуємо досить негативний результат, хоча він має напрямок зростання. Так, станом на 2017 рік завод отримував 1,26 копійки від кожної вкладеної гривні активів.

Рентабельність продажів від виручки від продажу - це міра рентабельності, яка вимірює величину операційного прибутку (валового прибутку за вирахуванням операційних витрат), отриманого кожною гривнею продажів. Операційна норма прибутку вимірює відсоток грошей, який залишається після вирахування вартості реалізованих товарів та інших операційних витрат із доходу. Чим вище операційна маржа, тим краще компанія виконує. Враховуючи, що значення, отримані за 2016 та 2017 роки, досить несумісні з нормативними (5 і більше) і мають тенденцію до зниження, доцільно шукати можливості для зменшення експлуатаційних витрат, а саме: витрати на збут, витрати на управління, витрати на виробничий процес, інші операційні витрати.

Отже, ми підсумовуємо фінансовий стан та прибутковість діяльності ПАТ «Білоцерківський завод». Як ми бачимо з отриманих показників,

досліджуване підприємство за аналізовані роки має незадовільний фінансовий стан. Це може характеризуватися неефективним розподілом коштів, відсутністю оборотних коштів та негативними тенденціями виробництва.

Для оцінки ефективності роботи ПрАТ «Білоцерківський консервний комбінат» необхідно розрахувати та проаналізувати результати таких показників: показники фінансової стійкості, а саме: коефіцієнт фінансової самостійності (незалежності); коефіцієнт фінансової залежності; коефіцієнт фінансової стійкості; коефіцієнт мобільності; коефіцієнт маневреності; коефіцієнт концентрації боргового капіталу; коефіцієнт сталого фінансування; коефіцієнт фінансового левериджу.

Фінансова стабільність підприємства - це його надійна та гарантована платоспроможність у звичайних умовах ведення бізнесу та випадкові зміни на ринку. Розрахунок показників фінансової стійкості наведено в табл. 2.11

Таблиця 2.11

Показники фінансової стійкості ПрАТ «Білоцерківський консервний завод» за 2016-2017 рр.

Показник	Роки		Відхилення	
	2016	2017	Абсолютне, (+/-)	Відносне,%
1	2	3	4	5
Коефіцієнт фінансової незалежності	0,15	0,22	0,07	1,47
Коефіцієнт фінансової залежності	6,95	4,59	-2,36	0,66
Коефіцієнт фінансової стійкості	0,17	0,28	0,11	1,65
Коефіцієнт мобільності	18,87	19,17	0,3	1,02
Коефіцієнт маневреності	0,098	0,18	0,082	1,84
Коефіцієнт стійкого фінансування	0,14	0,22	0,08	1,57
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	0,9	0,78	-0,12	0,87
Коефіцієнт фінансового левериджу (ризик)	5,95	3,59	-2,36	0,60

Джерело: складено автором на основі фінансової звітності підприємства

З аналізу цього потенціалу можна сказати, що ПрАТ «Білоцерківський консервний завод» має проблеми із власними коштами.

Значення коефіцієнта фінансової незалежності вказує, яку частину своїх активів компанія здатна фінансувати за рахунок власних фінансових ресурсів. Так, у 2016 році компанія змогла профінансувати 15% своїх активів за рахунок власних фінансових ресурсів, а у 2017 році - 22%. Це досить низьке значення, що свідчить про високий рівень фінансових ризиків.

Показник фінансової залежності - це показник фінансової стійкості, який також вказує на здатність компанії здійснювати заплановану діяльність у довгостроковій перспективі. Значення показника вказує, скільки фінансових ресурсів використовує компанія для кожної гривні власного капіталу. З отриманого результату робимо висновок, що у 2016 році 5,95 грн фінансових ресурсів, які використовує компанія, припадає на гривні, у 2017 році вартість зменшилась до 3,59, що є позитивним наслідком. Однак отримані показники не зовсім відповідають граничному значенню ($1,67 \leq Kfz \leq 2$), що також вказує на те, що рівень фінансових ризиків значний. Щоб зменшити залежність, потрібно працювати над збільшенням суми власного капіталу. Для цього можна проводити додаткову емісію акцій, вкладати прибуток, отриманий в роботу компанії, використовувати інші наявні заходи.

Коефіцієнт фінансової стійкості - це показник, який говорить про здатність компанії залишатися платоспроможною в довгостроковій перспективі. Значення співвідношення вказує, скільки активів компанія здатна фінансувати за рахунок основного капіталу та довгострокового залученого капіталу. Ми бачимо, що в 2016 році компанія змогла фінансувати 17% активів за рахунок основного капіталу та довгострокового залученого капіталу, а в 2017 році цей показник збільшується до 28% активів. Ми бачимо, що отримані показники не досягають норми (0,7-0,9) і отримане значення є занадто низьким. Це свідчить про відсутність фінансової стійкості в довгостроковій перспективі. Для підвищення фінансова стабільність може

бути спрямована на збільшення суми власного капіталу або збільшення обсягу довгострокових позик.

Мобільність означає здатність активів переходити від однієї форми до іншої. Висока мобільність означає, що компанія зможе змінити структуру активів за короткий проміжок часу. Індикатор мобільності активів говорить про здатність компанії пристосовуватися до зовнішнього впливу ринку, виконувати гнучкі операції. З отриманих даних робимо висновок, що на кожну гривню необоротних активів у 2016 році припадає 18,87 оборотних активів, і цей показник збільшується до 19,17 оборотних активів на кожну гривню необоротних активів.

Маневреність власних оборотних коштів показує співвідношення між фондами та власними оборотними коштами. Цифри для обох досліджуваних років менше одного. Так, у 2016 році коефіцієнт становив 0,09, а у 2017 році він збільшився до 0,18, хоча не досяг нормативного значення - 1. Це свідчить про те, що залежність підприємства від позикових оборотних коштів є значною. Компанія не зможе самостійно формувати оборотні кошти та фінансувати свої оборотні активи лише за рахунок власного капіталу. Висока залежність від позикового капіталу створює середньо- та довгострокові ризики. За сучасних умов компанія може ефективно працювати, але збільшення витрат на запозичення, закриття доступу до кредитних та капітальних ринків може призвести до проблем з фінансуванням оборотних коштів. Для підвищення значення показника доцільно працювати над збільшенням суми власного капіталу та оптимізацією структури активів. Це зменшить залежність кредиторів від формування оборотних коштів.

Коефіцієнт стійкого фінансування вказує, яка частина власного капіталу гривні припадає на зобов'язання гривні кожної компанії. Нормативне значення показника знаходиться в межах 0,67-1,5. Харчові та переробні підприємства характеризуються показником ≥ 1 . Зважаючи на той факт, що ПАТ «Білоцерківський консервний завод» не має жодних довгострокових зобов'язань, аналізувати значення отриманого показника

нераціонально. Однак варто зазначити, що за наявності зобов'язань величина менше 0,67 вказуватиме на високий рівень фінансового ризику.

Коефіцієнт левериджу вказує на рівень важеля плечі компанії. Важіль означає використання фінансових інструментів або позикового капіталу для збільшення потенційної прибутковості інвестицій. Враховуючи, що отримані показники перевищують граничне значення 0,6 (а саме: у 2016 році коефіцієнт позикового капіталу становив 0,90, а у 2017 році майже наблизився до норми і становив 0,78), але наближається до стабілізації з роком, він може. Можна сказати, що у 2016 році ПрАТ «Білоцерківський консервний завод» знаходилось у стані фінансового ризику, але зараз наближається до прийняттого рівня.

Коефіцієнт фінансового важеля (ризик) відображає структуру капіталу підприємства та певною мірою ризик структури капіталу. Ми бачимо, що результати значно перевищують поріг (1), хоча в 2017 році спостерігається тенденція до зниження. Враховуючи високу ефективність коефіцієнта фінансового важеля, можна виявити високий ризик інвестування в підприємство.

Висновки до розділу 2

З аналізу ринку консервації овочів можна сказати, що станом на 2017 рік ринок характеризується низьким ступенем концентрації і його можна охарактеризувати як нормальний для конкуренції. Але аналіз концентрації ринку показує, що показник межує з переходом до монополістичної конкуренції. Основними гравцями на ринку є такі компанії, як Верес, Бондюель та Чумак, на які припадає майже 44,9% ринку.

Що стосується присутності на цьому ринку ПрАТ «Білоцерківський консервний завод», то можна сказати, що компанія має досить низьку частку ринку порівняно з конкурентами, а саме - 4%. Це пов'язано з тим, що завод

має значно менші виробничі потужності, ніж його конкуренти, і працює під брендами, які є найдешевшими на ринку і не є надійними за рахунок їх ціни.

Також, дивлячись на рентабельність діяльності (виробництва), яка вказує на ефективність господарської діяльності за аналізовані роки, ми бачимо, що за звітний період відбулося зниження показника до 6,7%, що означає зниження ефективності господарська діяльність.

З оцінки техніко-економічного стану ПрАТ «Білоцерківський консервний завод» можна сказати, що підприємство має позитивні зміни в основному виробничому процесі, що видно з показників продуктивності праці, аналізу основних фондів тощо. , але загальна собівартість продукції все ж перевищує дохід від продажу цієї продукції і, як наслідок, зменшення чистого прибутку.

Від показників фінансового стану та прибутковості за минулий рік спостерігається погіршення показників, досліджувана компанія за аналізовані роки має поганий фінансовий стан. Це може характеризуватися неефективним розподілом коштів, відсутністю оборотних коштів та негативними тенденціями виробництва.

РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ НА ПФДПРИЄМСТВІ ПрАТ «БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ КОНСЕРВНИЙ ЗАВОД»

3.1. Напрями удосконалення підвищення ефективності діяльності підприємства ПрАТ «Білоцерківський консервний завод».

Сьогодні, щоб компанія продовжувала розвиватися та розвиватися, необхідно постійно вдосконалювати бізнес-процеси компанії та розширювати асортимент послуг та продуктів. Саме завдяки лояльності клієнтів та налагодженим механізмам роботи та, звичайно, враховуючи фінансові показники, можна буде якісно підвищити ефективність роботи ПрАТ «Білоцерківський консервний комбінат» та посилити організаційно-економічний механізм компанії, що підвищить його конкурентоспроможність на ринку.

Для вимірювання ефективності одних і тих же заходів застосовуються різні методи, які взаємопов'язані, але дають різні результати. Існуючі методи не мають необхідної порівнянності показників. Все це ускладнює комплексну оцінку і не дозволяє систематично аналізувати різні аспекти діяльності компанії. Тому система показників економічної ефективності компанії повинна відповідати наступним принципам [30]:

- забезпечити сумісність показників ефективності;
- уточнити рівень ефективності всіх ресурсів і витрат, необхідних для створення нової послуги;
- забезпечують вимірювання ефективності на різних рівнях управління.

З огляду на ці показники, ми пропонуємо власну методологію оцінки ефективності роботи компанії. У більшості випадків, прагнучи підвищити ефективність бізнесу, керівництво очікує певних фінансових результатів. Але це не завжди відображає стратегію компанії. Тому можна стверджувати, що продуктивність може бути покращена, якщо [44].

- отриманий фінансовий результат буде вищим, ніж у конкурентів;
- в організації виділяється достатня кількість ресурсів для проведення виробничих чи управлінських змін;
- темпи росту фінансових показників будуть вищими в короткостроковій перспективі, ніж у конкурентів.

Такий підхід постійно мотивує пошук нових рішень, підвищуючи конкурентоспроможність компанії. Основними інструментами для підвищення продуктивності підприємства можуть підвищити прибуток компанії, які є:

- скорочення витрат, які можна досягти за рахунок зменшення собівартості або змінних витрат, оптимізації виробництва, скорочення персоналу або оплати праці;
- модернізація бізнес-процесів, що дозволяє підвищити ефективність;
- зміни в організаційній системі, які можуть впливати на структури управління, політику обслуговування клієнтів, комунікацію тощо;
- посилення маркетингової комунікації, коли метою є максимальний продаж товарів і послуг, зміна ставлення до організації, пошук нових можливостей для компанії. Для удосконалення ефективності діяльності необхідно впровадити в діяльність наступні кроки:

Першим етапом визначення основних зацікавлених груп компанії, а саме:

1. Акціонери – для цієї групи найголовніше це дивіденди , зростання капіталу, надійність інвестицій.
2. Менеджмент компанії – для цієї групи найголовніші фактори успішної працездатності грошова винагорода , престиж компанії, влада.
3. Споживачі – дуже важна група, для них характерні фактори: Якість продукції, цінність. За рахунок новітніх технологій якість продукції висока яка не залишить байдужим не одного споживача, дуже демократична ціна додасть максимального результату у прагненні споживача до продукції ПрАТ«Білоцерківський консервний завод».

4. Співробітники – для цієї групи характерні фактори гарантія зайнятості, грошову винагороду, задоволення в роботі. Над усіма цими факторами корпорація працює та намагається максимально задовольнити потреби даної групи і пропонує працевлаштування з повним соціальним пакетом, високої заробітної платою, зручним робочим графіком і максимально теплим мікрокліматом.

Другим етапом буде впровадження поглиблення співпраці між ПрАТ «Білоцерковський консервний завод» та іноземними підприємствами, які виробляють схожу продукцію. Працівники українського підприємства кожного кварталу будуть їздити на обмін знаннями з іноземними колегами. Для топ менеджменту підприємства це буде доцільним за рахунок набування нових знань ведення бізнесу та управління підприємством. Для співробітників, які мають пряме відношення до виробництва зможуть перейняти досвід свої колег та попрацювати на інших заводах, які мають більш інноваційне обладнання. Вони також зможуть ознайомитись з продукцією яка готується для іноземного ринку та оцінити її виробництво.

Залучення висококваліфікованих співробітників з іноземних підприємств, які зможуть принести креативності в компанію та зможуть підвищити показники прибутковості та посилять конкурентні позиції підприємства на міжнародному ринку збуту продукції. Навчання співробітників які давно працюють в компанії та оновлення їх знань буде доцільно впливати на мікроклімат в компанії та підвищення її показників.

Необхідно провести аналіз розвитку макросередовища та запобігання впливу негативних факторів на діяльність компанії у короткостроковій та довгостроковій перспективі допоможуть подолати виклики ринку та більш ретельно підготуватися до змін. Аналіз мікросередовища допоможе підприємству уникнути небажаних факторів всередині компанії та більш ретельно ставитися до приймаючих рішень. Перейняти їх досвід у мінімізуванні зовнішніх факторів на діяльність ПрАТ «Білоцерковський консервний завод».

Відділу маркетингу необхідно провести масштабну компанію для привертання уваги, які зможуть поліпшити ринкові позиції підприємства. За рахунок впровадження нової продукції ПрАТ «Білоцерковський консервний завод», в подальшому необхідно впровадити диверсифікацію продукції. На де-яких міжнародних ринках асортимент товару безалкогольних напоїв значно ширше, що дозволяє підприємству утримувати значно більшу частку ринку. Необхідно впровадити також і розширення лінійки сокових напоїв, це допоможе підприємству залучити нових споживачів, які є прихильниками здорового способу життя. Потенціал нової продукції на ринку дуже високий за рахунок своєї новизни, це викликає у споживачів інтерес, що впливає на попит продукції, а для ПрАТ «Білоцерковський консервний завод» буде відображатися у підвищення економічного прибутку.

П'ятим етапом буде реклама продукції через міжнародні глобальні телекомунікаційні мережі, в тому числі через Інтернет. Участь у виставках і ярмарках, конференціях та презентаціях. Необхідно розмістити банерну рекламу на більшій частині найбільш відвідуваних спортивних, розважальних, соціальних та інших інтернет-ресурсах. Це необхідно для підвищення популярності продукції нашої компанії, щоб потенційні клієнти могли легко виявити сайт підприємства. Безсумнівно, необхідно створити власний список розсилки по електронній пошті. Це не створить великих зусиль і капіталовкладень, а ефективність даного кроку буде досить високою, оскільки дана розсилка буде поширюватися по цільовій аудиторії, а не випадковим чином. Для збільшення продажів через фірмову торгівлю підприємство на постійній основі має використовувати засоби інформації (друковані видання, телебачення) розміщувати інформацію на Big Board кільцевої магістралі.

В першу чергу зміна торкнеться структури організації. Даний тип структури організації повністю відповідає її основної діяльності. Реалізація розробленої стратегії вимагає невеликих змін у ній, а саме:

- Створення відділу маркетингу на підприємстві для більш точного уявлення про ринок в цілому, тим самим підвищити результат від впровадження стратегії;

- Розподілити на кадри управління питання, пов'язані з прийняттям стратегії, контролю її протікання та відстеження кінцевих результатів.

Дані зміни в структурі підприємства забезпечать найбільший ефект. Розширення асортименту товарів є основним заходом для впровадження удосконалення діяльності на підприємстві. За допомогою цього підприємство зможе розширити ринок збуту своєї продукції, тим самим збільшити свої фінансові показники.

Також необхідно відзначити, що на підприємстві впроваджується технологія швидкого заморожування продукції. До переваг шокового охолодження необхідно віднести:

Насамперед - гігієна та безперечна якість. Останнім часом гігієнічні та санітарні вимоги до гастрономії стали більш вимогливими. Сучасні санітарно-гігієнічні стандарти легше дотримуватися завдяки пристроям для заморожування та охолодження, які практично знижують ризик зараження бактерій продуктами харчування.

По-друге, це економить час. Система шокового охолодження дозволяє більш ефективно організувати свою роботу на кухні, заощаджуючи час на приготування їжі. Завдяки цьому страви можна готувати заздалегідь (наприклад, при низькому попиті чи годині пік), що допоможе збалансувати навантаження на персонал та обладнання протягом дня, уникаючи пікових навантажень.

По-третє, економія витрат. Завдяки ефективному використанню регенератора, парового котла та шокової морозильної камери ви можете одночасно приготувати більше страв, що економить значну кількість енергії. Заощадження найбільш помітні в ресторанах мережі ресторанів, де страви готують централізовано, заморожують або охолоджують, а потім регенерують у точці продажу кінцевому споживачеві. У цьому випадку

можна значно знизити витрати на технологічне обладнання, адже не потрібно купувати багато теплових приладів, які успішно замінять лише один регенератор.

Четверте, це зниження продуктів для схуднення. Під час нормального охолодження їжі в холодильнику продукти втрачають свою природну вологу, що крім зниження якості призводить до схуднення. Завдяки високій швидкості охолодження ці втрати зводяться до мінімуму в ударному агрегаті. Завдяки шоківому замерзанню їжі волога в продуктах перетворюється на мікрочастинки льоду, які не заважають структурі тканини, тим самим запобігаючи втрату вологи, вітамінів і мінералів.

П'яте, зменшення витрат за рахунок витрат. Шокове заморожування дозволяє зберігати порції їжі, що запобігає витратам, пов'язаним із перевиробництвом

Шосте більш різноманітне меню. Охолоджену їжу можна зберігати до 5 днів, а відновлення займе не більше 15 хвилин. Ця гнучкість системи дозволяє готувати більшу кількість страв, які можна запропонувати в меню приміщень.

Шокова заморозка відкриває нові можливості на харчових фабриках, адже вони дозволяють швидко та ефективно приготувати необхідну кількість смачних страв. Такі продукти можна зберігати в морозилці протягом півроку. При цьому посуд не втрачає своєї структури та смаку.

Основний принцип шокового заморожування - заморожувати їжу якомога швидше. Це запобігає утворенню кристалів льоду, які спричиняють погіршення смаку та структури продуктів. Завдяки технології шокової заморозки продукти зберігають свій зовнішній вигляд, харчову цінність та смак. Процес заморозки здійснюється у декілька етапів, кожен з яких грає важливу роль:

1. Охолодження від +20 до 0°C.
2. Перехід до твердого стану завдяки заморожуванню від 0 до -5°C. На цьому етапі здійснюється кристалізація 70% продукту.

3. Глибока заморозка від -5 до -18°C, яка забезпечує тривале зберігання продукту.[46]

Шокове заморожування готових страв здійснюється завдяки сучасному високотехнологічному оснащенню. Важливо знати основні якості та властивості різних продуктів та дотримуватись відповідного температурного режиму для їхнього заморожування, щоб зберегти смак та привабливий зовнішній вигляд їжі.

Консервна галузь в порівнянні із вищевказаними має свої особливості, які впливають на формування інноваційної стратегії. До таких особливостей слід віднести:

- високу ступінь зносу обладнання та поганий технічний стан виробничих потужностей;
- низький рівень рентабельності готової продукції;
- високий рівень імпорту консервної продукції, що провокує жорстку конкуренції;
- короткий термін використання та високі вимоги зберігання сировини;
- відсутність вільних фінансових ресурсів для інвестування коштів в інноваційні проекти.

В останні часи консервна продукція впровадила деякі нововведення, які стосуються форм тари, кольору етикетки, виду пакування та інші. Ці нововведення, які істотно не змінюють якість продукції та технологічний процес, а тільки задовольняють окремі потреби потенційних покупців, отримали назву псевдоінновації [45].

Такий підхід має достатньо низький рівень витрат та швидко окупається, але не може забезпечити прорив у фінансово-економічному положенні підприємства. Майбутнє інноваційного розвитку консервної галузі в Україні з її значущим ресурсом вирощування сільгосппродукції є в розробці нових продуктів та у використанні новітніх технологій.

Та створити новий якісний продукт, необхідний для споживання, це півсправи. Дуже важливо створити ефективну систему просування цього

продукту на ринку. Досягнення високого рівня рентабельності в цьому випадку стає можливим лише за наявності комплексу продуктових та маркетингових інновацій.

Інновація – це результат інтелектуальної діяльності. Підприємство може піти двома шляхами:

- скористатися послугами науково-дослідної організації;
- розробити інновацію на підприємстві.

Як перший, так і другий шляхи мають потребу у кваліфікованих спеціалістах, що дає змогу говорити про необхідність розвитку інтелектуальних інновацій. Для підтримки розвитку продуктових та процесових інновацій будь-якому підприємстві потрібна відповідна інфраструктура, яка обов'язково має включати інноваційні компанії, бізнес-інкубатори, технологічні парки, консалтингові, страхові, інформаційні та інші центри. Такі інновації, по-перше, виступають самостійним новим продуктом, а по-друге, є обов'язковою умовою розвитку ефективної інноваційної діяльності виробничого підприємства.

Також слід сюди віднести наступні характеристики, які повинне мати ПрАТ «Білоцерковський консервний завод»

1. Висока якість: збереженням вітамінного складу, збереження смаку та кольору, подовжений термін зберігання.
2. Екологічність тари та відходів споживання.
3. Безпека споживання: відсутність ароматизаторів, штучних барвників, консервантів.

В цілому ПрАТ «Білоцерковський консервний завод» необхідно орієнтуватись на наступні цілі:

1. розширення номенклатури товарів;
2. заміна застарілого продукту або технології;
3. освоєння нових ринків або збільшення частки ринку;
4. поліпшення якості товарів;
5. скорочення часу, необхідного для випуску інновацій;

6. підвищення гнучкості виробництва;
7. збільшення потужностей для виробництва;
8. зменшення витрат праці на одиницю продукції;
9. зменшення матеріальних витрат;
10. зменшення впливу на навколишнє середовище;
11. поліпшення якості здоров'я;
12. поліпшення рівня безпеки.

Можна виділити наступні напрями досліджень інноваційного напрямку на ПрАТ «Білоцерковський консервний завод»:

1. Прогресивні технології для виготовлення нових оздоровчих харчових продуктів (високовітамінні рослинні добавки з використанням азотних технологій та криогенної технології).

2. Інноваційні технології виробництва харчової продукції масового споживання нового покоління (нові плодово-ягідні наповнювачі за технологією структурованої продукції з капсульною структурою з використанням монотропного гелеутворення).

3. Моделювання рецептур на основі овочів та фруктів, продуктів оздоровчої та лікувальної дії.

4. Розробка прогресивних енерго- та ресурсозберігаючих процесів.

Усі вище перераховані заходи допоможуть підприємству ПрАТ «Білоцерковський консервний завод» зміцнити свої економічні показники, а також підвищити конкурентоспроможність на ринку та у довгостроковій перспективі вийти на нові ринки.

3.2 Обґрунтування впровадження шокової заморозки фруктів та овочів.

З кожним роком ринок фруктів і овочів ставить все більш високі вимоги до якості товарів. Яблука, полуниця, полуниця, банани, вишня та різні овочі повинні бути однакової якості в будь-який час року, як би з

городу чи саду. У той же час процес зберігання або переробки повинен бути спрямований на збереження органолептичних властивостей, збереження вітамінів, мінералів, а також біологічних та дієтичних властивостей фруктів і овочів.

На наших землях існує багато різновидів сумішей, фруктів, динь, ягід - все це є основою раціонального харчування і те, що фахівці називають «соковитою рослинною сировиною». Саме ця сировина повинна скласти основу харчування в усіх вікових групах - від малих до великих. Тож, на думку експертів, кожна людина повинна з'їдати близько 103 кг овочів на рік для свіжих продуктів.

Однак втрати врожаю, включаючи фруктові та овочеві продукти, наразі становлять понад 25% на етапі зберігання. Основними причинами цих втрат, окрім дрібних гризунів і комах, є різні мікроорганізми (цвіль, стрептококи, грибки, спорові бактерії тощо), а також просто недостатня або погана забезпеченість холодильними складами та складами.

Розвиток сучасної агропромислової економіки поряд із отриманням високих урожаїв потребує вирішення проблеми довгострокового зберігання та якісної переробки сільськогосподарської продукції. Тому одним із найважливіших завдань є розробка нових технологій зберігання та переробки фруктів та овочів, за яких втрати врожаїв були б мінімізовані, а зовнішній вигляд та корисні властивості продуктів зберігалися б у натуральному та незмінному вигляді протягом усього періоду зберігання.

Успіх зберігання овочів і фруктів залежить від створених для цього умов. Забезпечивши оптимальні умови зберігання, можна збільшити простоту зберігання фруктів і овочів, і навпаки, якщо зберігання буде перервано, ця властивість погіршиться.

На думку аналітиків, український ринок заморожених фруктів та овочів активно розвивається. Він характеризується низьким рівнем конкуренції, високими темпами зростання (зростання споживання на 20-25% на рік [30]), а отже, високою прибутковістю. Це пов'язано з прискоренням темпів життя

населення України, бажанням заощадити час на приготування їжі, підвищення платоспроможності та моди на здорове харчування.

Заморожені овочі та фрукти зберігають весь вітамінний комплекс під час заморожування, не містять консервантів, не потребують будівництва складних логістичних комплексів, потребують менших грошей на їх зберігання та подальшу переробку, а також на транспорт.

Велика кількість населення збирає ягоди та кабани, але за відсутності умов для переробки сировини вони повинні їхати до оптовиків за низькою вартістю. Оскільки промислових підприємств у позабіржовій торгівлі немає, міські села знаходяться в гірському середовищі, тож можна думати, що тут розвиватиметься органічне землеробство. Проект включає придбання інфрачервоних сушарок (2 штуки), камери проти морозу, охолоджувальної камери та надання послуг для ПрАТ «Білоцерковський консервний завод».

Як результат, проект запровадить нові способи та спростить процес переробки, розширивши асортимент продукції з найменшими витратами (яблука, груші, цибуля, часник, буряк, шипшина, ліки, кухонні трави тощо), що економічно вигідно як для виробників, так і для покупців.

Обладнання для створення регульованого газового середовища. Для тривалого зберігання овочів і фруктів, крім системи охолодження, використовується спеціальне технологічне обладнання, яке дозволяє значно покращити якість фруктів, їх твердість, колір, свіжість, кислотність, а також зменшити посуху, частково або повністю усунути ймовірність сонячних опіків, значно продовжити термін зберігання для споживання. Для кожного сорту фруктів необхідно створити правильний склад контрольованої атмосфери.

Сировина проходить процеси охолодження та шокового заморожування, які зберігають не лише чудовий зовнішній вигляд, але й природний смак, аромат та корисні властивості продуктів. Ягоди, фрукти, овочі та глибокоморожені гриби зберігають понад 95% вітамінів та

мікроелементів, завдяки чому цей вид переробки сировини визнаний найкращим методом зберігання продуктів.

Ударне заморожування відбувається в спеціальних ударних камерах або тунелях. Ягоди піддаються низькій температурі -37°C , під час якої ягоди негайно заморожуються. Головне, щоб ягода повністю зберігала форму і текстуру, а привабливий зовнішній вигляд і властивості навіть після відтавання.

Вся продукція проходить радіологічний та хімічний контроль, а також важкі метали та металошукачі на різних стадіях обробки. Заморожування, сортування, упаковка, зберігання, транспортування - всі процеси повинні здійснюватися в суворій відповідності до вимог міжнародної системи безпеки харчових продуктів FSSC22000: 2005.

Продукція першого класу, завдяки своїй бездоганній якості та зовнішньому вигляду, відправляється на полиці європейських супермаркетів, використовується у кондитерській промисловості, джемах та джемах або відправляється для подальшої сушки чи сублимації.

Другий клас якості використовується для виробництва соків, пюре, наповнювачів, коктейлів тощо.

Через шокове заморожування ягоди можуть зберігатися до 24 місяців, не втрачаючи своїх харчових властивостей, але умова - зберігання у закритому контейнері при температурі не вище -18°C . [45]

Потрібно звернути увагу на правильне розморожування ягід. Для максимального зовнішнього вигляду та властивостей ягоди не слід розморожувати при кімнатній температурі, у воді або мікрохвильовій печі. Розморожувати ягоди в холодильнику потрібно при постійній температурі $0 + 3^{\circ}\text{C}$. Тому найзручніший спосіб - залишити заморожені ягоди на ніч в холодильнику, а вранці з'їсти готовий корисний і смачний продукт і насолодитися спогадами про літо в будь-який час року. [46]

Порівняно із традиційним способом заморожування на стелажах у холодильних камерах, швидкозаморожуючі апарати мають такі переваги:

- зменшуються втрати продукту в 2–3 рази;
- скорочується час заморожування в 3–10 разів;
- скорочуються виробничі площі в 1,5–2 рази;
- скорочується виробничий персонал на 25–30%;
- скорочується термін окупності на 15–20%. [44]

Через швидкість заморожування періоди бактеріологічної активності середовища також скорочуються. Бактерії різних типів мають різні (включаючи нижче 0 ° C) зони активності. При повільному замерзанні в продукті з'являються і залишаються сліди життєздатності кожного з цих видів бактерій. Багато видів шокової заморозки не мають часу розвиватися. [43]

Втрата ваги продукту внаслідок випаровування рідини (сушіння) під час заморожування зазвичай становить до 5-10% (залежно від температури камери та продукту, який заморожується). Примусове заморожування знижує втрату ваги до 0,8%, що також має значний економічний ефект.

Термін зберігання швидкозамороженої їжі довший, ніж у звичайних морозильних камер. Заморожені продукти краще зберігаються для тривалого зберігання, ніж свіжі.

Таким чином, технологія заморожування зберігає якість свіжого продукту і робить це краще, ніж інші способи збирання та зберігання.

Шокова заморозка овочів та фруктів буде стимулювати розвиток підприємства, а саме [43]:

- Підвищення якості продукції
- Стимулювання попиту серед споживачів
- Зростання кількості фінансових ресурсів у довгостроковій перспективі
- втрати продукту зменшуються приблизно у 2-3 рази;
- час заморозки в 3-10 разів менший;
- до 2 разів скорочуються площі виробництва;
- термін окупності також зменшується.

В результаті реалізації проекту будуть впроваджені нові способи та спрощення процесу переробки за допомогою інноваційних технологій (інфрачервоне випромінювання та шокова заморозка), розширення асортименту продукції з найнижчою, що є економічно вигідним і для виробників і для покупців.

Таблиця 3.1

Основні параметри камери

Довжина	2.62 м.
Ширина	1.81 м.
Висота	2.2 м.
Продукція	Овочі та фрукти
Теплоізоляція	ППУ 120 мм
Об'єм камери	7.37 м ³
Маса продукти	30кг/г
Температура в камері	-32 С
Температура зовні камери	32 С

Джерело: [42]

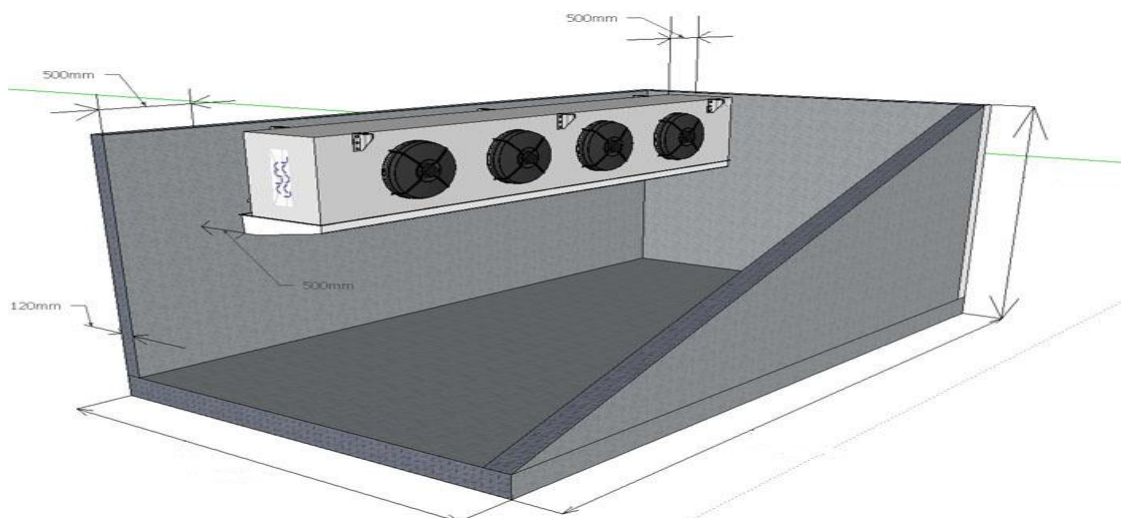

Рис. 8. Габаритні розміри холодильної камери (2620*1819*2200)

Джерело: [42]

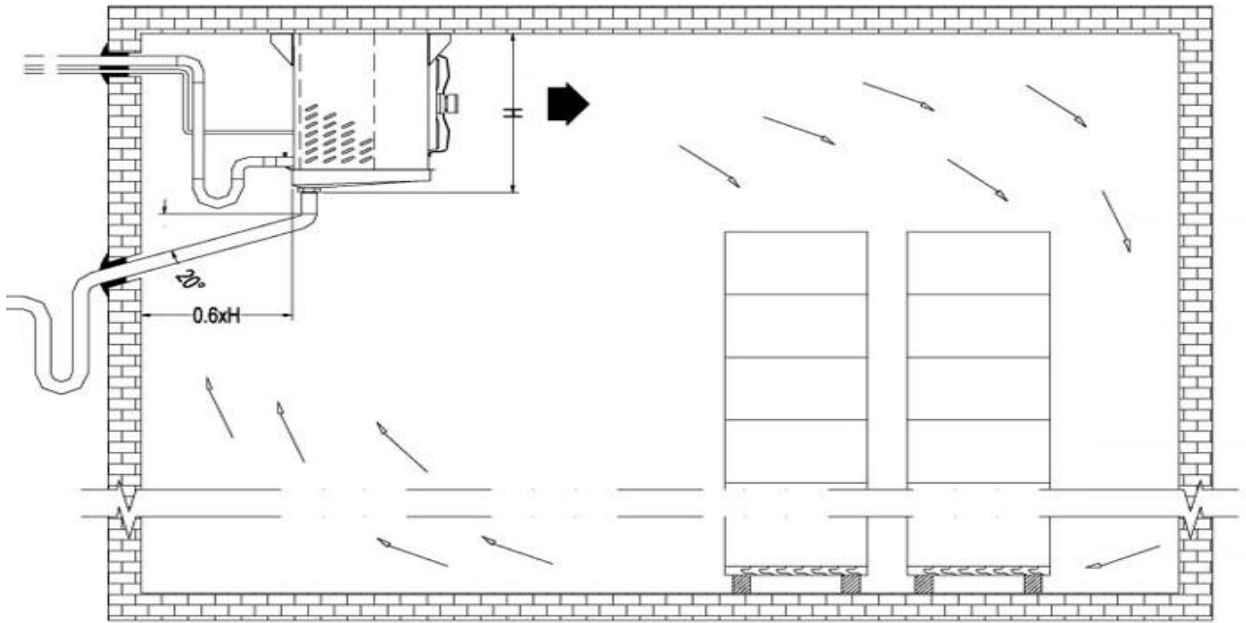

Рис.9. Рух повітря в камері

Джерело: [42]

Розглянемо технічні характеристики даної моделі в таблиці 3.2

Таблиця 3.2

Технічні характеристики моделі

Компресор «Bitzer» (Німеччина):		4DE
Охолодження при $T_{\text{кіп. фреона}} = -39$, кВт		3.24
Споживана потужність, кВт		2.96
Кількість, шт		1
Конденсатор «АТС»:		ЛН-84
Кількість вентиляторів, шт		1
Кількість, шт		1
Споживана потужність, кВт		0.25
Испаритель	«ЕСО» (Италия)	СТЕ 68 L8
Потребляемая мощность при оттайке, кВт		1.8
Габаритные размеры, мм:		1380×479×395
Количество, шт		1

Джерело: [19]

Запас - 13% (~ 3.99 кг / год), тобто розрахункова продуктивність холодильної установки по продукту 33.99 кг/г.

Розглянемо витрати на придбання обладнання, до цих витрат відносяться: ціна за якою буде купуватися саме обладнання, транспортні

витрати – 1,5% від ціни, заготівельні витрати – 1,2% від ціни обладнання та витрати на монтаж – 9%, дані відображені в таб. 3.3

Таблиця 3.3

Кошторисно-фінансовий розрахунок, тис. грн

Ціна	1500
Транспортування обладнання (1,5%)	22,5
Заготівельні витрати (1,2%)	18
Витрати на монтаж (9%)	135
Всього	1675,5

Джерело: складено автором

Як бачимо, всього витрат на придбання нового обладнання виходять 1675,5 тис. грн.

Далі розрахуємо виробничу програму підприємства на вид нової продукції заморожених ягід «Полуниця», дані наведемо в таб. 3.4

Таблиця 3.4

Виробнича програма підприємства

Вид продукції	Добовий обсяг виробництва, т	Кількість роботи на рік	Діюча оптова ціна (без ПДВ), грн.	КВП	Обсяг виробництва в натуральних одиницях, т
Заморожені ягоди "Полуниця"	3,9	90	30,0	0,8	280,8

Джерело: складено автором

З таблиці ми бачимо, що добовий обсяг виробництва буде виходити у нас 3,9 т, так як полуниця сезонна ягода, то закупку ми будемо робити в кінці травня – на початку червня за ціною 30 грн.

Заморожувати будемо протягом 90 днів, тоб три місяці без перерви, та зберігати протягом 6 місяців, роблячи періодичні поставки до магазинів, отже, на кінець року обсяг виробництва буде складати 280,8 т.

Далі нам потрібно розрахувати витрати по статті «Сировина та основні матеріали», дані наведемо в таб. 3.5

Таблиця 3.5

Сировина та основні матеріали на виробництво 1 т

Сировина та основні матеріали	Одиниця виміру	Норми витрат на 1 т продукції	Ціна одиниці сировини, тис. грн.	Сума, тис грн.
1	2	3	4	5
Разом витрат на сировину і основні матеріали - полуниця	кг	800	15	12
Транспортно-заготівельні витрати(5%)	–	–	–	0,6
Всього по статті	–	–	–	12,6

Джерело: складено автором

Як бачимо с таблиці на 1т продукції припадає 800 кг, так як при шоківій заморозці вага сировини зростає на 20%, також ми повинні врахувати транспортно – заготівельні витрати (5%) від витрат на сировину.

Таблиця 3.6

Допоміжні та таропакувальні матеріали на виробництво 1 т/ тис. грн

Сировина та матеріали	Одиниця виміру	Норми витрат на 1 т продукції	Ціна одиниці сировини, тис. грн.	Сума, тис. грн.
Гофроящик на 1 кг	шт	500	4	2,000
Клейка стрічка	шт	200	0,05	0,010
Поліетиленовий пакет на 800 гр	шт	800	3	2,400
Наклейка на упаковку	шт	20	0,1	0,002
Дезінфікуючі засоби	кг	2	15	0,030
Миючі засоби	кг	1	12	0,012
Разом витрат на допоміжні та таропакувальні матеріали	–	–	–	4,454
Транспортно-заготівельні витрати	–	–	–	0,223
Всього по статті	–	–	–	4,677

Джерело: складено автором

В таб. 3.6 розраховані витрати по статті « Допоміжні та таропакувальні матеріали на виробництві», де усі витрати на пакування продукції виходять 4, 677 тис. грн.,

Також до них входять витрати на транспортно – заготівельні роботи, відсоток від усіх допоміжних матеріалів складає 5%.

Таблиця 3.7

Паливо та енергія на технологічні цілі, тис. грн

Назва витрат	Одиниця виміру	Норма витрат на 1 т продукції	Ціна одиниці ресурсу, грн.	Сума, тис.грн.
Електроенергія	КВт*год	53,98	2,08	0,11
Холод	тис.ккал	1364	0,61	0,83
Вода	м3	52,9	4	0,21
Всього по статті	–	–	–	1,16

Джерело: складено автором

У таб. 3.7 розглянуто витрати по статті «Паливо та енергія на технологічні цілі», де розраховано скільки нове обладнання буде потребувати електроенергії, холоду та води для заморозки сировини та скільки усього вийде витрат.

Таблиця 3.8

Основна заробітна плата, тис. грн

Професія	Кількість робітників за зміну	Тарифний розряд	Годинна тарифна ставка, грн.	Тривалість зміни	Кількість робочих днів	Всього, тис. грн	Витрати на 1 т, тис.грн
Оператор лінії	1	III	30	8	90	21600	0,077

Джерело: складено автором

Витрати по статті «основна заробітня плата» відображаємо в таб. 3.8, де в нас буде працювати одна людина, годинна ставка 30 грн, тривалість зміни 8 годин, кількість робочих днів 90, усього витрати виходять в 21 600 тис. грн, витрати на 1т – 0,077 тис. грн.

Таблиця 3.9

Додаткова заробітна плата та відрахування до єдиного соціального фонду

Показник	Відсоток, %	Сума, тис. грн.
Додаткова заробітна плата	20	3,46
Загальний фонд заробітної плати (ОЗП+ДЗП), грн.	–	3,53
Відрахування до ЄСФ	22	0,02

Джерело: складено автором

В даній таб. 3.9 розглянути витрати по статтям «Додаткова заробітна плата» та «Відрахування ЄСВ (22%)», що складає додаткової заробітної плати у вигляді 20% - 3,46 тис. грн., відрахування на ЄСВ 22% - 0,02 тис. грн., а загальний фонд заробітної плати буде складати – 3,53 тис. грн.

Таблиця 3.10

Амортизаційні відрахування на обладнання

Показники	Ціна за обладнання, тис.грн	Відсоток на відрахування	Всього	Розрахунок на 1 т, тис.грн
Амортизація	1675,5	20%	335,1	1,19

Джерело: складено автором

Амортизаційні відрахування на обладнання будуть складати на 1т продукції – 1.19 тис. грн., це 20% від всієї суми за обладнання, тобто від 1675,5 тис. грн.

Розглянемо усі витрати по статтям на обладнання та на сировину у таб. 3.11

Таблиця 3.11

Витрати за статтями

Стаття	Сума, тис. грн
Сировина та основні матеріали	12,6
Допоміжні та таропакувальні матеріали	4,677
Основна заробітна плата робітників	0,077
Додаткова заробітна плата	3,456
Відрахування до ЄСФ	0,017
Витрати на утримання та експлуатацію устаткування(амортизація)	1,193
Загальновиробничі витрати (50%)	1,736
Виробнича собівартість	23,8
Адміністративні витрати (2,5%)	0,6
Витрати на збут (2%)	0,48
Повні витрати	26,6

Джерело: складено автором

Як бачимо, загальновиробничі витрати беремо 50% від суми усіх витрат за статтями, у тому числі і від заробітної плати, виробнича

собівартість у нас виходить 23.8 тис. грн., адміністративні витрати узято 2.5% від загальних витрат, також витрати на збуд складають 2% від загальних витрат, повні витрати виходять 26,6 тис. грн., тоді річні витрати вийдуть – 7458,58 тис. грн.

Таблиця 3.12

Відпускна ціна «Полуниця»

Показник	Полуниця	За рік, тис.грн
Повна собівартість, грн./т	26,6	7458,58
Нормований прибуток, %	10	10
Прибуток, тис грн./т	2,7	745,9
Відпускна ціна без ПДВ, тис грн./т	30,0	8204,43
ПДВ 20%	6,0	1640,9
Відпускна ціна з ПДВ, тис грн./т	35,9	9845,3

Джерело: складено автором

Відпускна ціна з ПДВ «Полуниці» буде складати 35,9 тис.грн/т, за рік виходить 9845,3 тис. грн./т, а нормований прибуток у відсотках беремо 10.

Таблиця 3.13

Розрахунок прибутку від впровадження даного заходу, тис. грн

Показники	Повні витрати на вироб. 1 т продукції, тис грн	Річний обсяг виробництва, т	Загальні витрати, тис. грн.
Дохід	30,0	280,8	8411,38
Повні витрат	26,6	280,8	7458,58
Прибуток	3,4	280,8	952,81

Джерело: складено автором

Як бачимо, наш дохід від впровадження обладнання шокової заморозки та нового продукту замороженої полуниці буде складати 8411,38 тис. грн., повні витрати – 7458,58 тис. грн., таким чином прибуток виходить – 952,81 тис. грн.

На основі проведених вище розрахунків розрахуємо показники економічної ефективності проведення даного заходу на підприємстві ПрАТ «Білоцерківський консервний завод»: прибуток від реалізації продукції, чистий прибуток, рентабельність продукції, продуктивність праці, фондвіддачу та термін окупності проекту.

Прибуток від реалізації продукції розраховується як різниця між обсягом виробленої продукції в діючих цінах без ПДВ та повними витратами на виготовлення продукції:

$$\Pi = Д - ПВ = 749,5 \text{ тис. грн} \quad (3.1)$$

Тоді як прибуток на реалізацію буде складати:

$$\text{ЧП} = \Pi - \text{Податок на прибуток} = 611,6 \text{ тис. грн} \quad (3.2)$$

Звідси маємо рентабельність продукції:

$$P = (\text{ЧП} \div \text{ПВ}) \times 100\% = 8,2 \text{ \%} \quad (3.3)$$

Витрати на 1 грн продукції будуть складати тоді:

$$V_{1\text{грн.}} = \text{ПВ} \div Д = 0,91 \text{ грн} \quad (3.4)$$

Розглянемо продуктивність праці на підприємстві:

$$\text{ПП} = Д \div \text{Ч} = 282,6 \text{ тис. грн} \quad (3.5)$$

При реконструкції термін окупності розраховується як відношення загальних капітальних вкладень до суми зміни чистого прибутку і зміни амортизаційних нарахувань:

$$T = K_{\text{заг.}} \div (\Delta\text{ЧП} + \Delta A) = 2,7 \text{ роки} \quad (3.6)$$

Таблиця 3.14

Результати впровадження шокової заморозки

Показники	До	Після	Абсолютне, +/-	Відносне, %
	2017 рік,	2019 рік		
1	3	4	6	5
Дохід від реаліз. продукції, тис. грн.	37940	46144,43	8204,43	121,62
Собівартість реаліз. прод., тис. грн.	30737	38195,58	7458,58	124,27
Матеріальні витрати, тис. грн.	29193	32731,08	3538,08	112,12
Витрати на оплату праці, тис. грн.	5765	6740,27	975,27	116,92
Адміністративні витрати, тис. грн.	2215	2381,77	166,77	107,53
Витрати на збут, тис. грн.	440	573,42	133,42	130,32
Витрати на 1 грн. чистої виручки від реалізації, грн	0,88	0,91	0,03	103,31
Чисельність працюючих, чол.	154	155	1	100,65

Закінчення таб. 3.14

Продуктивність праці, тис. грн./чол.	246,36	282,6	36,2	114,70
Фондовіддача, грн.	25,58	79,58	54	311,10
Загальні капітальні витрати, тис. грн.	–	1675,5	–	–
Термін окупності, років	–	2,7	–	–
Чистий прибуток	7203	15151,86	7948,86	210,35
Рентабельність реалізації	23,43	39,67	–	–

Джерело: складено автором

У зведений таб. 3.14 До и Після впровадження обраного заходу, бачимо, що рентабельність підприємств підвищиться на 16,24%, також, можемо побачити, що дохід від реалізації також зростає на 8204,43 тис. грн.

На мою думку, данній захід є повністю до цілим на підприємстві, це дасть ему більш ширших сегмент на ринку та більш великий потік споживачів різного віку, та підприємств – покупців.

3.3 Управлінське забезпечення реалізації запропонованого заходу.

Науково-технічний прогрес як найважливіший чинник економічної еволюції нерозривно пов'язаний зі ступенем інтенсифікації інноваційної діяльності, що забезпечує зв'язок науки, техніки, економіки, управління та підприємництва.

Отже, як бачимо механізм прийняття рішень на підприємстві ПрАТ «Білоцерківський консервний завод» можна показати такими етапами:

1) Організація проблеми : визначити, що сприяло утворенню нової проблеми, причина виникнення нової ситуації, збір інформацій для прийняття рішення;

2) Пошук варіантів рішень: сформулювати вимоги для обмежень, зібрати необхідну інформацію для розробки прийняття рішення;

3) Остаточний вибір рішення: надати перевагу певному рішення, які відповідають визначеним критеріям, зважити всі можливі результати, зупинити вибір на кращому і вигідному рішенні;

4) Початок реалізації обраного рішення, виконання організації та виконання рішення;

5) Контроль правильного виконання обраного при допомозі певних заходів.

На всіх етапах проекту проводиться збір, обробка і оцінка інформації, але все це має певні особливості: показуються неординарні дії та їх виконання, відмінність роботи менеджера, його стиль, правильність прийняття рішень в особливих умовах, т.д.

Схема процесу прийняття управлінських рішень, яка зазначена вище, повністю відображає логіку управлінської діяльності даного підприємства.

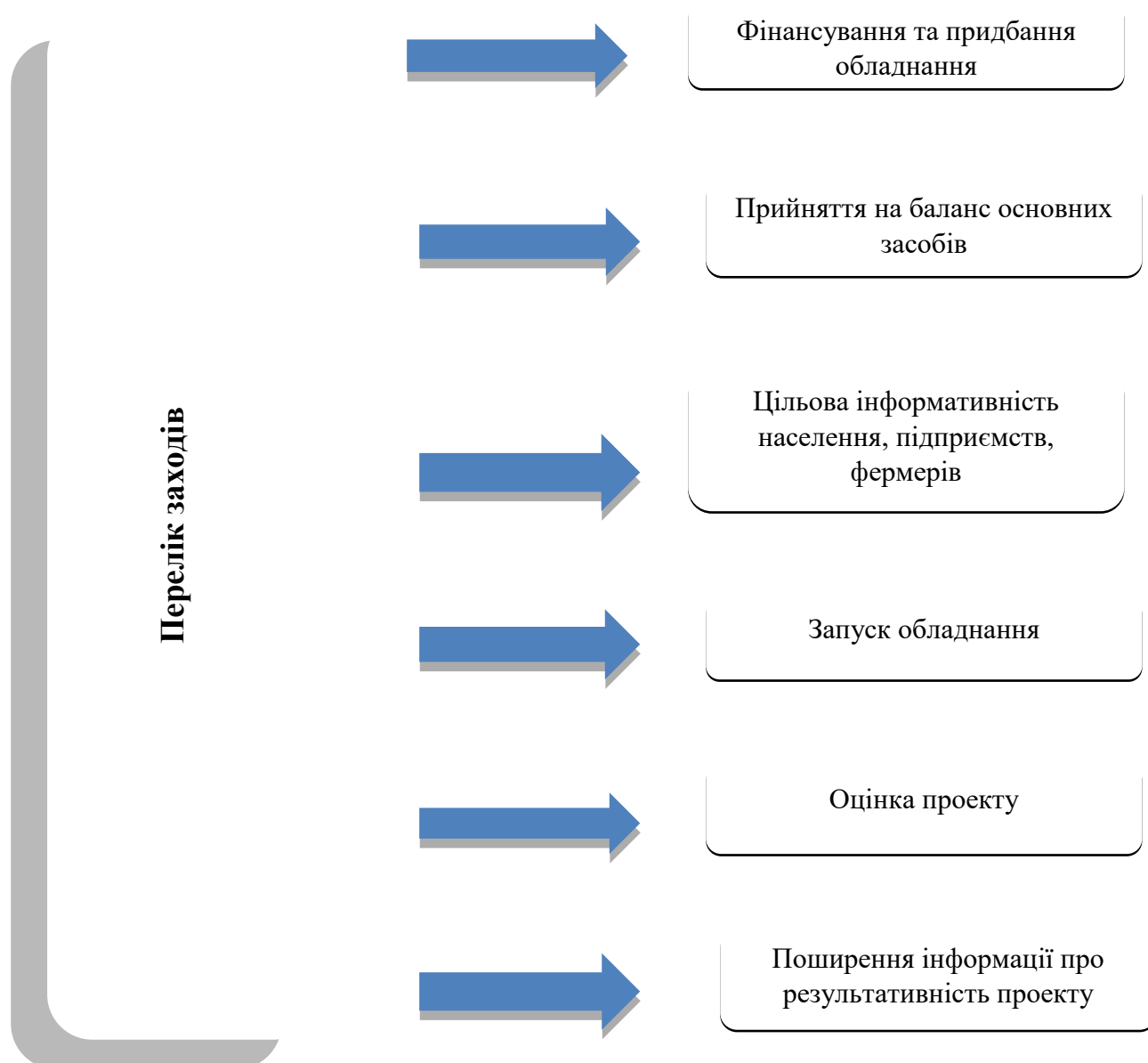

Рис.7. Перелік заходів щодо впровадження шокової заморозки.

Джерело: складено автором

На всіх етапах проекту проводиться збір, обробка і оцінка інформації, але все це має певні особливості: показуються неординарні дії та їх виконання, відмінність роботи менеджера, його стиль, правильність прийняття рішень в особливих умовах, т.д.

Схема процесу прийняття управлінських рішень, яка зазначена вище, повністю відображає логіку управлінської діяльності даного підприємства.

Документальний супровід та впровадження нових ідей або проектів - це дуже важлива процедура на підприємстві ПрАТ «Білоцерківський консервний завод».

Таблиця 3.15

**Схема впровадження заходу на підприємстві ПрАТ
«Білоцерківський консервний завод»**

Етапи	Відповідні дії
Перший	Аналіз конкурентів та конкурентоспроможності; Аналіз сегменту ринка; Збір інформації про шокову заморзку;
Другий	Прийняття рішення по встановленню шокової заморозки; Прийняття рішення щодо випуску оновленої продукції;
Третій	Виділення директором кошторису витрат на нове обладнання; Розробка плану щодо встановлення нового обладнання, випуску нової продукції;
Четвертий	Редагування бюджету витрат на нове обладнання бухгалтером та фінансовим директором;
П'ятий	Зміни в посадовій інструкції підприємства начальником виробництва;

Закінчення таб. 3.15

Шостий	Визначення обсягу виробництва на новому обладнанні;
Сьомий	Розробка технологічної документації, яка регламентується підприємством;
Восьми	Вирішення проблеми передачі інформації між структурними підрозділами підприємства;
Дев'ятий	Зміна документів у діловодстві;
Десятий	Додавання у асортиментний портфель підприємства нову продукцію;
Одинадцятий	Контроль та проведення аналізу якості нового продукту;
Дванадцятий	Прийняття рішення щодо обсягу продажів;
Тринадцятий	Випуск та реклама нового продукту на новий ринок;
Чотирнадцятий	Аналіз та контроль продажів, слідкування за обсягами випуску та відслідковування потенційних споживачів.

Джерело: складено автором

Отже, як бачимо з наведеної таблиці, прийняття рішення про нове обладнання та контроль виконання задіє багато підрозділів і комунікації. Також це показує, що не тільки потрібні прорахунки усіх витрат підприємства, але й величезної роботи усього апарату управління підприємства.

Висновки до 3 розділу.

Основний принцип шокового заморожування - заморожувати їжу якомога швидше. Це запобігає утворенню кристалів льоду, які спричиняють погіршення смаку та структури продуктів. Завдяки технології шокової заморозки продукти зберігають свій зовнішній вигляд, харчову цінність та смак. Процес заморожування відбувається в кілька етапів, кожен з яких відіграє важливу роль. Шокове заморожування овочів та фруктів відбувається завдяки сучасному високотехнологічному обладнанню.

Важливо знати основні особливості та властивості різних продуктів і тримати їх у потрібній температурі, щоб заморозити їх, щоб зберегти смак та привабливий зовнішній вигляд їжі. У висококонкурентному середовищі більшість ринків характеризується наявністю споживачів з різноманітними вимогами, потребами, мотивами торгівлі та ключовими критеріями вибору пропонованих товарів та послуг.

Такі споживачі вимагають, щоб постачальники були пристосовані до їх конкретних потреб. Все це відзначає необхідність в ефективному управлінні підприємством, яке зможе удосконалювати свої виробничі потужності тим самим підвищувати рівень конкурентоспроможності та розширювати ринок збуту.

Як бачимо, наш дохід від впровадження обладнання шокової заморозки та нового продукту замороженої полуниці буде складати 8411,38 тис. грн., повні витрати – 7458,58 тис. грн., таким чином прибуток виходить – 952,81 тис. грн.

Відпускна ціна з ПДВ «Полуниці» буде складати 35,9 тис.грн/т, за рік виходить 9845,3 тис. грн./т.

До и Після впровадження обраного заходу, бачимо, що рентабельність підприємстве підвищиться на 16,24%, також, можемо побачити, що дохід від реалізації також зростає на 8204,43 тис. грн.

На мою думку, данній захід є повністю до цілим на підприємстві, це дасть ему більш ширших сегмент на ринку та більш великий потік споживачів різного віку, та підприємств – покупців.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

У дипломній роботі було розглянуто та досліджено практичні та теоретичні засади удосконалення організаційно-економічного механізму забезпечення ефективної діяльності підприємства ПрАТ «Білоцерківський консервний завод». В результаті чого, у відповідності до мети, предмету та завдань роботи було сформовано висновки та напрями покращення діяльності компанії.

Розглянуто та проаналізовано основні теоретичні і практичні підходи до визначення категорії «економічна ефективність» та розглянуто різні її види. Досліджено основні фактори впливу на економічну ефективність підприємства та розкрито їх суть. Наведено обґрунтування розбіжності таких понять як «результативність» та «ефективність». Запропоновано власне визначення поняття «ефективність». Визначено, що «ефективність» – співвідношення отриманого результату до витрат та є динамічною, комплексною організаційно-управлінською системою, щодо забезпечення максимального рівня прибутку за наявних ресурсів підприємства. За допомогою запропонованої моделі організаційно-економічного механізму визначено роль та ключові елементи даної системи, їх взаємозв'язок між собою і вплив на ефективну діяльність підприємства.

Також сформовано ресурсний портфель, який і надає змогу ефективно забезпечити підвищення ефективності компанії. У роботі визначено напрями та заходи підвищення ефективності функціонування підприємства та методологічні підходи, щодо формування організаційно-економічного механізму. Крім того, було розглянуто сучасні методики забезпечення ефективності діяльності компанії та наведено приклади організаційно-економічних механізмів управління підприємством. На нашу думку, під організаційно-економічним механізмом варто розуміти, що він є комплексною системою взаємозв'язаних елементів, які створюють вплив на організаційні та економічні складові системи управління компанією, що і

надає змогу отриманню переваг над конкурентами та підвищення і забезпечення ефективності діяльності підприємства в цілому.

Після впровадження шокової заморозки на підприємстві ПрАТ «Білоцерківський консервний завод», було розраховано усі показники ефективності, розжовано прибуток та витрати на даний захід. В таблиці До и Після впровадження обраного заходу, бачимо, що рентабельність підприємстві підвищиться на 16,24%, також, можемо побачити, що дохід від реалізації також зростає на 8204,43 тис. грн.

На мою думку, данній захід є повністю до цілим на підприємстві, це дасть ему більш ширших сегмент на ринку та більш великий потік споживачів різного віку, та підприємств – покупців.

Також розглянуто основний принцип шокового заморожування - заморожувати їжу якомога швидше. Це запобігає утворенню кристалів льоду, які спричиняють погіршення смаку та структури продуктів. Завдяки технології шокової заморозки продукти зберігають свій зовнішній вигляд, харчову цінність та смак.

Процес заморожування відбувається в кілька етапів, кожен з яких відіграє важливу роль. Шокове заморожування овочів та фруктів відбувається завдяки сучасному високотехнологічному обладнанню. Важливо знати основні особливості та властивості різних продуктів і тримати їх у потрібній температурі, щоб заморозити їх, щоб зберегти смак та привабливий зовнішній вигляд їжі.

У висококонкурентному середовищі більшість ринків характеризується наявністю споживачів з різноманітними вимогами, потребами, мотивами торгівлі та ключовими критеріями вибору пропонованих товарів та послуг. Такі споживачі вимагають, щоб постачальники були пристосовані до їх конкретних потреб. Все це відзначає необхідність в ефективному управлінні підприємством, яке зможе удосконалювати свої виробничі потужності тим самим підвищувати рівень конкурентоспроможності та розширювати ринок збуту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Давиденко Н. М. Оцінка ефективності корпоративного управління акціонерними товариствами / Н. М. Давиденко // Вісник Львівської комерційної академії. Серія: Економічна. 2011. 35. С. 108–111.
2. Братаніч М. В., Полозова Т. В. Визначення сутності економічної ефективності та класифікація її видів / М. В. Братаніч, Т. В. Полозова // Економіка промисловості. - 2010. - № 4. - С. 153–155.
3. Вітлінський В. В. Рискологія в економіці та підприємстві: [монографія] / В. В. Вітлінський, Г. І. Великовайненко. - К .: КНЕУ, 2012. - 480 с.
4. Економіка продуктивності діяльності підприємства: монографія / О. І. Олексюк. - К .: КНЕУ, 2011. - 362 с.
5. Ілляшенко О. В. Механізми системи економічної безпеки підприємства: монографія / О. В. Ілляшенко. - Х .: Мачулін, 2016. - 504 с.
6. В. С. Тикін Ефективність не є коефіцієнтом / В. С. Тикін // Економічні науки. - 2010. - №7 (56). - С. 94–97.
7. В. В. Швець, “До питання визначення ефективності та ефективності СМЯ / В. В. Швець”, Методи управління якістю. - 2014. - № 6. - С. 4-8.
8. Ткачова О. Ефективність державного управління: концепції та підходи до оцінювання / О. Ткачова // Вісник Національної академії державного управління. - 2015. - С. 30–37.
9. Солодкая М. С. Надійність, ефективність, якість систем управління / М. С. Солодкая // Теоретичний журнал «Кредо». - Оренбург. - № 5 (17). 2017. С. 30–46.
10. Романова Т. В. Фактори, що впливають на збільшення прибутку українських підприємств у сучасних умовах / Т. В. Романова, Є. О. Даровський // Ефективна економіка. - 2015. - №4

11. Т. А. Говорушко, “Управління ефективністю діяльності підприємства на основі економічно орієнтованого підходу: [монографія]” / Т. А. Говорушко, Н. І. Клімаш. - К.: Логотипи, 2013. - 204 с.

12. Садовська І.Б. Бухгалтерія: підручник. посібник. - К.: Центр навчальної літератури, 2013. - 688 с.

13. Ярославський А.О., Економічна ефективність діяльності підприємства: теоретичний аспект / А. А. Ярославський. // Науковий вісник Ужгородського національного університету. - 2018. - №12. - С. 174–177.

14. Футало Т. В. Методичні аспекти аналізу соціально-економічної ефективності підприємств роздрібної торгівлі: монографія / Т. В. Футало [ред. Г.І. Башняніна] // Економічні системи - Вип. 4; - Львів: Ліга Прес, 2013. - 508 с.

15. Організаційно-економічний механізм управління ефективністю торговельного підприємства / П. О. Куцик, Г. Ф. Герєга // Вісник Львівської комерційної академії. Серія економічна. - 2014. - Вип. 45. С. 96–102.

16. Савицька О.М., Салабай В.А. Особливості методології оцінки ефективності та ефективності управління фінансово-господарською діяльністю підприємства // Сучасні підходи до управління підприємством: Зб. реферати X Усі. Науково-дослідна практика конф., 11 квітня 2019 р. - Київ: КПІ ім. Ігор Сікорський, Видавництво політехніки, 2019. С. 152.

17. Белей О.І. Побудова моделі призму ефективності торгового підприємства / О.І.Белей // Торгівля, комерція, підприємництво: Зб. наук. роботи Львівської комерційної академії. - 2015. - Вип. 14. - С. 16–20.

18. Надання конкурентних переваг у контексті формування портфеля ресурсів підприємства / Г.О.Швиданенко, М.А. Теплюк, П. декрет // Молодий вчений (економічні науки). - 2016. - № 12.1 (40). - С. 1001–1005

19. Кирянова З. В. Аналіз фінансової звітності: підручник. інструмент. для студентів / З. В. Кирянов, Є. І. Седова. - М.: Юрит, 2013. - 429 с. 114

20. Матвійчук Л.О. Методи визначення рівня фінансової безпеки машинобудівних підприємств / Л.А. Матвійчук // Актуальні проблеми економіки №5 (119). - 2011. - С. 109–114.

21. Танчук Р.С. Організаційно-економічний механізм управління розвитком підприємства на основі використання інструментів контролю / Р. С. Танчук // Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук. - 2014. - С. 178.

22. Рац О.М. Комплексна оцінка ефективності антикризового управління банком / О.М. Щур. // Проблеми економіки № 4. - 2013. - С. 361–367.

23. Гетьман О.О. Економіка підприємства: навч. інструмент. / О. О. Гетьман, В. М. Шаповал. - [2-й вид.]. - К.: Центр навчальної літератури, 2010. - 488 с.

24. Костецький Й. Факторний аналіз прибутковості сільськогосподарських підприємств / Ю. Костецький // Економічний аналіз. 2012. Випуск 10. Частина 4.

25. В. С. Порядін, Аналіз існуючих методів оцінки економічної ефективності підприємств [Електронний ресурс] / В. С. Порядін // С. 16-24. URL: файл: /// C: /Users/HP/Desktop/analiz-suschestvuyuschih-metodov-otsenkiekonomicheskoy-effektivnosti-deyatelnosti-predpriyatiy.pdf.

26. EVA та стратегія. Дослідження Stern Stewart & Co. // Америки. - 2010. - № 4. 27. Хмелевський О. Оцінка якості прибутковості в іноземній валюті

27. Виноградова М. В., Панина З. И. Организация и планирование деятельности предприятий сферы сервиса [Текст]: учебное пособие. – 3-е изд. – М: Дашков и Ко, 2016. – 464 с.

28. Інформаційне забезпечення стратегічного менеджменту: планування і аналіз. Баженов О. В. 2013 р. – 425 с.

29. Веснін В. Р. Стратегічне управління. Учебное пособие. 2015 р. – 256 с.

30. Реалізація стратегії компанії: фінансовий аналіз і моделювання. Неудачі В.В. 2014 р. – 236 с.
31. Стратегічне сафарі. Лампель, Жозеф, Альстранд, Брюс, Мінцберг, Генрі. 2013 р. – 458 с.
32. Стратегічне ринкове управління. Аакер, Девід. 2011 р. – 352 с.
33. Стратегія ефективного розвитку фірми. О. С. Сухарєв. 2010 р. – 423 с.
34. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства. Стровского Л. Е. 2012р. – 259 с.
35. Баєв А.І. Економіка підприємства: підручник для вузів. 4-е вид. / І.А. Баєв, З.М. Варламова, О.Е. Васильєва. - СПб .: Питер, 2015 – 356 с.
36. Іванова І.М. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства: підручник / за ред . І.М. Іванова. - М .: ИНФРА -М , 2014 . – 356 с.
37. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства: навч . для вузів / під ред. Л.Є. Стровского.- 2-е вид., Перераб . і доп. - М .: ЮНИТИ, 2013. – 245 с.
38. Світова економіка і міжнародний бізнес : навч. для вузів / під заг. ред. В. В. Полякова , Р. К. Щеніна.- 3-е изд ., Стер . - М .: КноРус , 2012 – 128 с.
39. Шеремет, А. Д. Комплексний аналіз господарської діяльності : підручник / А. Д. Шеремет.- вид. доп. і испр . - Москва: ИНФРА -М , 2011. – 249 с.
40. Лисенко , Д. В. Економічний аналіз: підручник / Д. В. Лисенка. - М .: Проспект Велбі, 2011. – 396 с.
41. Портер , М. Міжнародна конкуренція / М. Портер . - М .: Міжнародні відносини, 2011. – 553 с.
42. Шокова заморозка, обладнання . Офіційний сайт [Електронний ре - сурс]. – Режим доступу: http://www.xiron.ru/prog/shock_kamer.php

43. Шокова заморозка в Україні. Офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.fastcold.ru/articles/shokovaya-zamorozka-chto-eto-takoe.html>
44. Шокова заморозка овочів та ягід в Україні. Офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://h-e.com.ua/uk/shokovaya-zamorozka/>
45. Шокова заморозка продуктів. Офіційний сайт [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://ukrapk.com/articles/foodandhealth/shokova-zamorozka-prodyktiv.html>
46. Шокове охолодження і процес шокової заморозки. Офіційний сайт [Електронний ресурс]: Режим доступу: <https://primeholod.com.ua/uk/obladnannya/obladnannya-shokovoji-zamorozki>
47. . Афанасьєв Микола Васильович, Гонтарева Ірина Вячеславівна. Управління проектами: навч.-метод. посібник / Харківський національний економічний ун-т. - Х.: ІНЖЕК, 2017. - 271 с.
48. Афанасьєв М.В., Плоха О.Б. Економіка підприємства: Навчально-методичний посібник.-Х.:ВД «ІНЖЕК», 2017. - 320 с.
49. Афанасьєв М.В., Рудика В.І., Телишевська Л.І. Оцінка ефективності організаційно - технічних заходів: Навчальний посібник. - Х.: Видавничий Дім «ІНЖЕК», 2013. - 288 с.
50. Білоконенко В.І. Організація виробництва. Конспект лекцій для студентів спеціальності 7.050.109. усіх форм навчання. - Х.: Вид ХНЕУ, 2015. - 180 с.
51. Білошкурський Микола Васильович. Комплексна оцінка ефективності господарської діяльності в системі антикризового управління підприємствами: автореф. дис. канд. екон. наук: 08.00.04 / ПВНЗ «Європейський ун-т». - К., 2018. - 20 с.
52. Білун Світлана Олександрівна. Оцінка ефективності діяльності сільськогосподарських підприємств (на прикладі нових організаційно-

правових форм господарювання у Сумській області): дис... канд. екон. наук: 08.07.02 / Полтавська держ. аграрна академія. - Полтава, 2016. - 194 с.

53. Бобришева-Шкарлет Тетяна Олегівна. Діагностика та оцінка кризового стану суб'єктів підприємницької діяльності: Дис. канд. екон. наук: 08.06.01 / Міжнародний науково-технічний ун - т. - К., 2014. - 249 с.

54. Бурдяк Олег Мирославович. Організація та економічна оцінка діяльності маркетингових служб підприємств: Автореф. дис... канд. екон. наук: 08.06.03 / Державний ун-т «Львівська політехніка». - Львів, 2017. - 19 с.

55. Брызгалов В.А. Овощеводство защищенного грунта / В.А. Брызгалов, В.Е. Советкина; под. ред. В.А. Брызгалова.-Л.:Колос, 2016 г.

56. Бухгалтерський облік у галузях народного господарства: Метод. вказ. до виконання індивідуального завдання для студ. спец; 7.050106 «Облік і аудит» напряму 0501 «Економіка і підприємство» денної форми навч. / Національний ун-т харчових технологій / Валентина Михайлівна Небильцова (уклад.). - К.: НУХТ, 2013. - 7 с.

57. Вилучення з інтенсивного обробітку малопродуктивних земель та їхнє раціональне використання: Метод. рек. / УААН; Інститут землеробства / В.Ф. Сайко (ред.), С.М. Рижук (підгот.). - К.: Аграрна наука, 2016. - 38 с.

58. Гавкалова Н.Л., Маркова Н.С. Менеджмент персонала: Учебное пособие. - 2-е издание, исправ. доп. - Х.: ИД «ИНЖЕК», 2015. - 304 с.

59. Дудін Володимир Ілліч. Основи формування організованого сільськогосподарського ринку регіону: Дис... канд. екон. наук: 08.07.02 / Уманська держ. аграрна академія. - Умань, 2013. - 197 с.

57. Економічний аналіз: Навч. посібник / М.А. Болух, В.З. Бурчевський, М.І. Горбатюк За ред. акад. НАНУ, проф. М.Г. Чумаченка. - Київ: КНЕУ, 2011. - 540 с.

58. Економіка підприємства: Підручник для вузів / під ред. В.П. Грузинова. - М.: Банки і біржі, 2018 - с. 203-218.

59. Економіка підприємства: Підручник для вузів / під ред. проф. В.Я. Вегер Л.Л. Расчёт экономической эффективности и её значение в условиях

неопределённости. В. кн.: проблемы управления научными исследованиями. М.: Наука, 2013. с 35-37

60. Економіка підприємств: Підручник / За ред. С. Ф. Покропивного. - Вид. 2-е, перераб. та доп. - К.: КНЕУ, 2019. - 528 с

61. Жигалов В.Т., Шимановська Л.М. Основи менеджменту і управлінської діяльності: Підручник. - К.: Вища школа, 2014. - 223 с.

62. Ейсан Нікбахт, Анджеліко Гроппеллі. Фінанси - К: "Основи", - 2013.

63. Замков О.О., Толстопятенко А.В., Черемных Ю.Н.. Математические методы в экономике. - М: ДИС, - 2017.

64. Иваница Т., Мирошниченко В. Об экономическом механизме управления предприятиями на переходный период // Экономика Украины 2012. - № 5. - С. 92-93.

65. Калина А.В., Осокіна В.В. Економічна теорія і практика господарювання: Навч. посібник. - 2-ге видання. - К.: МАУП, 2018. - 308 с

66. Каракоз І.І., Самборський В.В. Теорія економічного аналізу. - Київ: Вища школа -2019.

67. Конкуренція і контроль держави // Шевеленко С.Д., Федів І.І. Підприємництво і підприємницька діяльність.- К.: Вища школа, 2017.- с.13-15.

68. Коробов М.Я. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємств: Навч.посіб. - К.: Т-во "Знання", КОО, 2010. - 378с.

69. Куліш С.А. Теорія аналізу господарської діяльності. - Харків - 2015.

70. Ковалев В.В. Финансовый анализ: Управление капиталом. Выбор инвестиций. Анализ отчетности. - М.: Финансы и статистика, 2016.

71. Коласс Б. Управление финансовой деятельностью предприятия: проблемы, концепции и методы. М.: Финансы, 2017.

72. Криворучко М.И., Петровський В.В. Облік та аналіз фінансових активів. - К: "Феникс", - 2017.

73. Липсиц И. Конкурентная стратегия фирмы // Вопросы экономики.- 2018.- № 9.- с. 87-104.
74. Лук'янченко В. Розвиток підприємництва. // Економіка України. - 2019. - № 1. - с. 32-36
75. Мельник Л.Г., Каринцева О.И. Экономика предприятия : Конспект лекций. Сумы: ВТД "Университетская книга" -2019 с.31-45
76. Мелкус Я.С. Экономическая оценка эффективности инвестиций и финансирование инвестиционных проектов - М., 2017. - 160 с.
77. Мизюк Б.М. Стратегічне управління підприємством. - Львів: Коопосвіта. ЛКА, 2019. -388 с.
78. Мягков В. Формирование и порядок определения цены рабочей силы; "Человек и труд", 2017, №1, с 83-85
79. Никифорова Н. Організація нормування // Економіка і життя. 2016 - №3.
80. Нестеренко Е. Стратегия фирмы в конкурентном пространстве // Персонал.- 2018.-№ 1.- с. 41-45.
81. Путь к повышению уровня конкурентоспособности - повышение производительности // Бизнес и менеджер.- М., 2012.- с. 334-338.
82. Раицкий К.А. Экономика предприятия: Учебник для вузов. - ИВЦ «Маркетинг», 2019. - 693 с.
83. Рекомендації з організації нормування праці на підприємствах // Соціальний захист - 2019 - №5 - с. 42-58.
84. Родионова В. М., Федотова М. А. Финансовая устойчивость предприятия в условиях инфляции. -- М.: Перспектива, 2015.
85. Родионова В.М., Федотова М.А. Финансовая устойчивость предприятия в условиях инфляции. - М.: Финансы и статистика, - 2013.
86. Стоянова и др. Финансовый менеджмент. Учебное пособие. М.: Перспектива, 2013.
87. Савицкая Г.В. Анализ хозяйственной деятельности предприятия: 2-е изд., перераб. и доп. -Мн.: ИП «Экоперспектива», 2018. - 498 с.

88. Савицкая Г.В. Анализ хозяйственной деятельности предприятия: 4-е изд., перераб. и доп. Минск: ООО "Новое знание", 2010

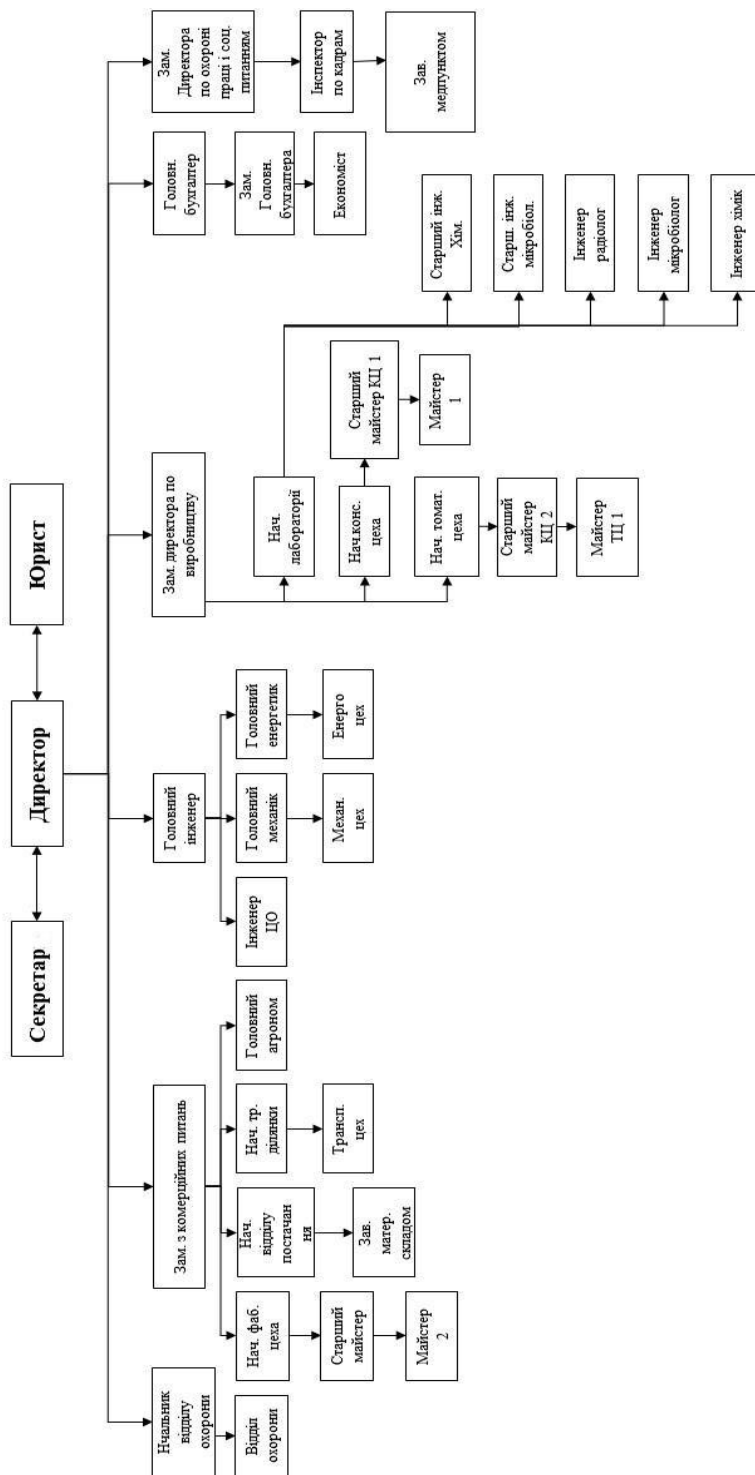
89. Семенець І. В. Визначення фінансових результатів діяльності підприємства: // Фінанси України. - 2019. - № 9. - с. 44-48.

90. Церетелі Л. Проблемні питання реалізації товарів, продукції, послуг. “Все про бухгалтерський облік”; 2018; № 67

91. Чернелевський Л.М. Економічний аналіз на підприємствах промисловості і торгівлі. Підручник. - К., 2019 - 312 с.

ДОДАТКИ

Додаток А

Асортимент продукції, що випускається ПрАТ «Білоцерківський консервний завод»

<i>№</i>	<i>Види консервів</i>
<i>1</i>	<i>2</i>
1	Салати овочеві
2	Овочі фаршировані в томатному соусі
3	Овочі різані в томатному соусі
4	Горошок зелений консервований
5	Горошок суповий
6	Маринади овочеві
7	Томати консервовані
8	Огірки консервовані
9	Перець маринований цілий
10	Соуси томатні
11	Перші обідні страви
12	Солянки. Овочі з м'ясом
13	Соки плодові і ягідні натуральні
14	Компоти із плодів і ягід
15	Джем плодово-ягідний
16	Плоди і ягоди протерті або дроблені з цукром
17	Варення
18	Повидло
19	Ікра із кабачків «Літня»
20	Аджика з хроном
21	Яловичина тушкована

Продовж. додат. Б

22	Свинина тушкована
23	Паштет м'ясний
24	Каша з м'ясом
25	Гриби мариновані і відварені
26	Сік березовий з цукром
27	Кавуни консервовані
28	Огірки консервовані столові
29	Огірки солоні
30	Оливки консервовані
31	Напівфабрикати овочеві для промислового використання
32	Квасоля у томатному соусі
№	<i>Продукція в склобанках з закруткою типу "твістофф"</i>
1	Консерви овочеві і натуральні, в тому числі зелений горошок
2	Фруктові соки
3	Повидла, джеми, варення
4	Маринади
5	М'ясні і м'ясо-рослинні консерви
6	Ікра із кабачків і баклажан
7	Перші і другі обідні страви

Споживачі продукції ПрАТ «Білоцерківський консервний завод»

Найменування продукції	Найменування споживача	Місцезнаходження
Томати, асорті	ТОВ «Моноліт-Москва» до 2014 року	Росія, Москва
Весь асортимент	Штейнхауер ГМБХ	Німеччина
Ікра, зелений горошок, баклажани, соки, варення	«Роял інтернешенл»	США
Томати, салати, ікра	АФОІ «Кесідіс»	Греція
Асорті, томати, ікра, сік березовий	«Імпортенд Мартінд Росман»	Ізраїль
Зелений горошок, салати, ікра	ТОВ «Біла Україна»	М. Київ
Весь асортимент	ТОВ «Метро Кеш енд Кері»	По Україні
Зелений горошок, ікра	ПП «Гриненко Г.М.»	М. Біла Церква
Салати, ікра, горох, капуста квашена, варення	Магазин «Ольвія»	М. Біла Церква
Зелений горошок, ікра, кукурудза	ТОВ «Гермес»	М. Одеса
Зелений горошок, ікра	ТОВ «Білоцерківськконтракт»	М. Біла Церква
Зелений горошок, ікра, квасоля, баклажани	ТОВ ТД «Камський»	Казахстан
Весь асортимент	ТОВ ТД «Юр'єв»	М. Біла Церква
Томати, кабачкова ікра, зелений горошок	ТОВ «Фоззі Фуд» (мережа Сільпо)	По Україні
Томати, асорті, зелений горошок, огірки	ТОВ «Адеон Трейд»	М. Київ